

Kultūras ministrija

Kultūrizglītības stratēģija 2025 – 2027

Saskaņots:
Kultūrizglītības padomē 13.06.2024.

SATURS

I.	Ievads	4
1.	Sasaiste ar plānošanas dokumentiem un pētījumiem	5
2.	Institūciju loma kultūrizglītības sistēmā	7
II.	Kultūrizglītības nozares stratēģijas virsmērķis, prioritātes, darbības virzieni un rādītāji	9
III.	Esošā situācija kultūrizglītībā	13
1.	Kultūrizglītības nozares raksturojums	13
2.	Kultūrizglītības nozares pārvaldība	31
3.	SVID analīze	33
IV.	Rīcības virzieni mērķu sasniegšanai	37
V.	Stratēģijas ieviešanas pārraudzība un rezultātu izvērtēšana	50

Saīsinājumi

EM – Ekonomikas ministrija
ES – Eiropas Savienība
IKT – Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas
IZM – Izglītības un zinātnes ministrija
IKVD – Izglītības valsts kvalitātes dienests
JIRMV – Jāņa Ivanova Rēzeknes mūzikas vidusskola
JVLMA – Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmija
KM – Kultūras ministrija
LDDK – Latvijas Darba devēju konfederācija
LKA – Latvijas Kultūras akadēmija
LKK – Latvijas Kultūras koledža
LMA – Latvijas Mākslas akadēmija
LNA – Latvijas Nacionālais arhīvs
LNB – Latvijas Nacionālā bibliotēka
LNKC – Latvijas Nacionālais kultūras centrs
LSS – Kultūrizglītības programma "Latvijas skolas soma"
MIKC – Mākslu izglītības kompetences centrs
MK – Ministru kabinets
NAP2027 – Nacionālais attīstības plāns 2021.–2027. gadam
NEP – Nozaru ekspertu padome
NZDIS – Nacionālā zinātniskās darbības informācijas sistēma
PIKC – Profesionālās izglītības kompetences centrs
PINTSA – Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējās sadarbības apakšpadome
RIS3 (*Research and Innovation Strategy for Smart Specialization*) – Viedās specializācijas stratēģija
RMDV – Rēzeknes Mākslas un dizaina vidusskola
RDMV – Rīgas Dizaina un mākslas vidusskola
STEAM (*Science, Technology, Engineering, Arts and Mathematics*) – Zinātne, tehnoloģijas, inženierzinātnes, māksla un matemātika
STEM (*Science, Technology, Engineering and Mathematics*) – Zinātne, tehnoloģijas, inženierzinātnes un matemātika
STREAM (*Science, Technology, Reading, Engineering, Arts and Mathematics*) – Zinātne, tehnoloģijas, lasīšana, inženierzinātnes, māksla un matemātika
UNESCO – Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācija
VISC – Valsts izglītības satura centrs
VIIS – Valsts izglītības informācijas sistēma
VNĪ – Valsts akciju sabiedrība „Valsts nekustamie īpašumi”
VRP – Valdības rīcības plāns Deklarācijas par Evikas Siliņas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai¹
VKKF – Valsts kultūrkapitāla fonds

¹ Ministru kabineta 2024. gada 20. janvāra rīkojums Nr. 55 „Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Evikas Siliņas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai”, <https://likumi.lv/ta/id/349266-par-valdibas-ricibas-planu-deklaracijas-par-evikas-silinas-vadita-ministru-kabineta-iecere-to-darbibu-istenosanai>

I. Ievads

21. gadsimta izaicinājumi – demogrāfija, emigrācija, reģionālā attīstība, digitālā transformācija, uzņēmējdarbības vide, epidemioloģiskie un ģeopolitiskie riski, klimata pārmaiņas un kultūras globalizācija būtiski ietekmē mūsdienu sabiedrību. Arī izglītības sektoru skar būtiskas pārmaiņas. Laikmeta prasības ir jauna domāšana un inovatīva pieeja izglītībai visos līmeņos, arī kultūras un mākslas izglītībai.

UNESCO 2022. gada globālajā ziņojumā² ir uzsvērts mākslu, humanitārās izglītības spēks. Māksla paplašina mūsu spējas, atbalsta emocionālo attīstību un veicina radošumu. Mākslas izglītība ir tilts uz nākotni, kurā mācāmies ne tikai radīt, bet arī izjust un saprast pasauli dziļāk. 2024.gada UNESCO ietvardokuments³ izvērs šo vēstījumu, akcentējot mākslu un kultūras izglītības nozīmi kritiskās domāšanas, inovāciju un pilsoniskās iesaistes veicināšanā. Īpaši tiek uzsvērtā kultūrpratība kā atslēga kultūras daudzveidības iepazīšanā, kas nodrošina sabiedrības attīstību un drošību.

Mēs, Latvijā, jau esam ceļā.

Mūsu lepnums ir kultūrizglītības programma „Latvijas skolas soma”⁴, kas katru mācību semestri aptver aptuveni 230 000 skolēnu visā Latvijā, sniedzot regulāru iespēju mācību satura apguves procesā iepazīt Latvijas kultūras vērtības un laikmetīgās izpausmes. Programma attīsta kultūras izpratnes un izpausmes kompetenci, mazinot sociālo nevienlīdzību un spēcinošot lepnumu par savu valsti un tās cilvēkiem, kā arī dod iespēju apgūt prasmes, kas nepieciešamas sabiedrības tagadnes un nākotnes problēmu izpratnei un risināšanai.

Kultūrizglītība (kultūras un radošo nozaru izglītība) ietver izglītības programmas tematiskajā jomā „Mākslas” profesionālās ievirzes, profesionālās vidējās izglītības un augstākās izglītības līmenī, tostarp arī pedagogu izglītības, kā arī starpdisciplinārās programmas. Kultūrizglītība nodrošina pedagogu, mākslu un kultūras jomu, radošo nozaru profesionāļu, speciālistu sagatavošanu, tajā skaitā vizuālajā mākslā, dizainā, audiovizuālajā mākslā un mediju mākslā, mūzikas un skatuves mākslā, radošajās industrijās, kultūras mantojuma un citās kultūras un mākslas apakšnozarēs, tostarp starpdisciplinārās jomās, kas ir nozīmīgas sabiedrības un tautsaimniecības attīstībai.

Kultūrizglītības ietvaros iegūtā kvalitatīvā izglītība un kompetences dod iespēju turpināt izglītošanos arī jomās, kas ir saistītas ar citām nozarēm, sniedzot pienesumu valsts izaugsmei. Kultūrizglītības sistēmas ietvaros Latvijā tiek sagatavoti ne tikai profesionāļi mākslā un kultūrā, bet arī tiek veicināta augstas pievienotās vērtības produktu radīšana eksportspējīgās nozarēs, tādējādi stiprinot tautsaimniecību.

Kultūrizglītība tiek īstenota arī vispārējā izglītībā, ieviešot jauno izglītības saturu, kas tostarp ietver ar kultūras izpratni un pašizpausmi mākslās saistīto mācību jomu. Stiprinot zinātnes, tehnoloģiju, inženierzinātņu un matemātikas (STEM) apguvi vispārizglītojošajās skolās un interešu izglītībā, mākslu un kultūras

² Skatīt: <https://www.unesco.lv/lv/media/848/download?fbclid=IwAR0wza6HyJTVKZ-Oc1zDO-SBVTJRu37h2exvvZmiZBEXN-txeXXEOSQxmp4>

³ Skatīt: https://www.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2024/02/WCCAE_UNESCO%20Framework_EN_0.pdf

⁴ Skatīt: <https://latvijasskolassoma.lv/>

izglītības loma ir padarīt vēl kvalitatīvāku, pieprasītāku, pieejamāku STEAM izglītību, kas ietver mākslu („A” jeb “arts”) apguvi un starpdisciplināritāti gan izglītības saturā, gan tās īstenošanas veidā. Vienlaikus ir arī svarīgi iedrošināt lasīt, veicināt lasīšanu un lasītprasmi („R” jeb reading), kas ietver literatūras pieejamību, lasīšanas popularizēšanu skolās, lai kopā ar Izglītības un zinātnes ministrijas izglītības politikas veidotājiem un visiem iesaistītajiem, STEAM un STREAM⁵ kļūtu kā jauna straume, kas ienes pozitīvas pārmaiņas mākslu un kultūras izglītībā un sabiedrības attīstībā kopumā.

Plašākā izpratnē kultūras un radošo nozaru izglītība ietver arī kultūras speciālistu tālākizglītības un profesionālās pilnveides, interešu izglītības un neformālās izglītības programmas, īpaši uzsverot plašākas sabiedrības iespējas izglītoties kultūras jomā mūžizglītības ietvaros.

Kultūrizglītība ir stiprs pamats Dziesmu un deju svētku tradīcijai un tās ilgtspējas nodrošināšanai, tā veido nākotnes kultūras radītājus un baudītājus, kā arī sniedz nozīmīgu ieguldījumu kritiskās domāšanas prasmju veidošanā. Apzināties, ka zināšanas, prasmes un kompetences mākslu un kultūras jomā ir patiesi nozīmīgas gan personības attīstībai, gan sabiedrības pilnvērtīgai eksistencei, jo tās veicina radošu domāšanu, pašizpausmi un empātiju, kas ir nepieciešamas efektīvi risinot mūsdienu lokāla un globāla rakstura izaicinājumus. Mēs virzāmies un attīstāmies jau šodien, lai bērni un jaunieši Latvijā būtu gatavi veidot radošāku, iekļaujošāku un labāku pasauli.

1. Sasaiste ar plānošanas dokumentiem un pētījumiem

Kultūrizglītības stratēģijas (turpmāk – Stratēģija) izstrādē ir ņemtas vērā Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas „Latvija 2030”⁶ prioritātes – Latvijas kultūras telpas attīstība un radošas sabiedrības veidošana, kā arī paradigmas maiņa izglītībā. Stratēģijai ir sasaiste ar valsts augstāko vidējā termiņa plānošanas dokumentu – Nacionālo attīstības plānu 2021.–2027. gadam⁷ (turpmāk – NAP2027), kurā ir noteikta prioritāte – zināšanas un prasmes personības un valsts izaugsmei.

Stratēģija atbilst 2023. gada 15. septembra Deklarācijai par Evikas Siliņas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību⁸. Tā ir vērsta uz kultūrizglītības sistēmas pilnveidi, atbalstot virzību uz izcilību visos kultūrizglītības līmeņos: sākot no profesionālās ievirzes un vidējā līmeņa kultūrizglītības līdz mākslu un kultūras universitāšu izglītībai, nodrošinot programmu starptautisku konkurētspēju, pēctecību, elastīgi pielāgojot izglītības programmas atbilstoši laikmeta, kultūras un radošā sektora darba tirgus prasībām. Valdības rīcības plāna Deklarācijas par Evikas Siliņas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai (apstiprināts ar Ministru kabineta 2024. gada 20. janvārī rīkojumu Nr. 55) 9.4. pasākums paredz, ka tiek „stiprināta Latvijas kultūrizglītības sistēma, mērķtiecīgi veidojot valsts pasūtījumu profesionālās ievirzes un profesionālajai vidējai kultūrizglītībai un sekmējot bērnu un jauniešu zināšanu papildināšanu

⁵ Skatīt: <https://school-education.ec.europa.eu/en/professional-development/courses/stemsteamstream-education-new-frontiers-transversal-and-innovative-school>

⁶ Skatīt: https://pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/NAP2027_apstiprin%C4%81ts%20Saeim%C4%81_1.pdf

⁷ Skatīt: <https://pkc.gov.lv/lv/nap2027>

⁸ Skatīt: <https://www.mk.gov.lv/lv/media/16704/download?attachment>

mākslas un kultūras jomās, veicinot talantu ataudzi, izcilības un inovāciju attīstību, radošumu un personības daudzpusīgu attīstību." Savukārt 25.7. pasākums paredz, ka ir „stiprināta mākslu un kultūras universitāšu akadēmiskā, mākslinieciskā jaunrade un zinātniskā darbība, attīstot to infrastruktūru un atbalstot digitalizācijas un tehnoloģisko inovāciju integrēšanu augstskolu darbībā”.

Stratēģijas izstrādē ir ņemts vērā KM izstrādātais politikas plānošanas dokuments – Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2022.–2027. gadam „Kultūrvalsts”⁹ (turpmāk – Pamatnostādnes, apstiprinātas ar MK 2022. gada 1. marta rīkojumu Nr. 143), kuru piektajā rīcības virzienā – “Kultūra un izglītība” – izvirzīti mērķi, kas saistīti ar kultūras un radošo industriju izglītību. Tajā iekļauti vairāki uzdevumi: 5.1. uzdevums – „Stiprināt profesionālās ievirzes izglītību”, 5.2. uzdevums – „Stiprināt profesionālo vidējo izglītību”, 5.3. uzdevums – „Stiprināt augstāko izglītību un pētniecību”, 5.4. uzdevums – „Nodrošināt profesionālās pilnveides, kvalifikācijas iegūšanas un tālākizglītības iespējas kultūras un radošajās nozarēs nodarbinātajiem” un 5.5. uzdevums – „Sniegt ieguldījumu vispārējās izglītības procesā kultūras izpratnes un pašizpausmes mākslā attīstīšanai”.

Izstrādājot Stratēģiju, ir ņemtas vērā Izglītības attīstības pamatnostādnes 2020.–2027. gadam „Nākotnes prasmes nākotnes sabiedrībai”¹⁰ (apstiprinātas ar MK 2021. gada 22. jūnija rīkojumu Nr. 436), kurās izvirzītie mērķi un uzdevumi ir saistoši arī kultūrizglītības jomā strādājošajām izglītības iestādēm. Tajā ir iezīmēta starpdisciplināritātes nozīme, ņemot vērā, ka mūsdienās cieši saistīti ir vides, veselības, sociālajiem, ekonomikas un citu jomu jautājumi. Šo jautājumu veiksmīgai risināšanai ir nepieciešama starpdisciplināra sabiedrības vajadzībās, tehnoloģiskajās iespējās un vērtību izpratnē (dizaina domāšanā) balstīta inovatīva pieeja.

Stratēģijas izstrādē ir ņemtas vērā Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnes 2020.–2027. gadam¹¹ (apstiprinātas ar MK 2021. gada 13. aprīļa rīkojumu Nr. 246), kurās uzsvērts, ka starpnozaru, starpinstītūciju un starptautiskai sadarbībai atvērta pētniecība veicina padziļinātu izpratni par sociālajiem, ekonomiskajiem, kultūras, vides, veselības un politiskajiem procesiem, kā arī rada priekšnosacījumus jaunām idejām, tostarp radošuma un mākslinieciskās jaunrades attīstībai. Šajās pamatnostādnēs ir uzsvērtā humanitāro zinātņu loma, kas ir cieši saistīta ar kultūrizglītību, proti, 2.3. punktā minēts, ka „RIS3 īstenošanas kontekstā P&A sistēmas uzdevums ir nodrošināt nepieciešamo zināšanu radīšanu un kompetenču veidošanu, augsti kvalificētu speciālistu un P&A cilvēkkapitāla attīstību, pētniecības infrastruktūras atjaunināšanu, attīstību un pieejamību zināšanu un tehnoloģiju pārnesei un pētniecības rezultātu komercializācijai visās RIS3 specializācijas jomās un sociālajās un humanitārajās zinātnēs kā jomā ar horizontālu ietekmi RIS3 īstenošanā”.

Vairākos politikas plānošanas dokumentos ir uzsvērtā radošo industriju un dizaina loma tautsaimniecības attīstībā. Politikas plānošanas dokumentā

⁹ Skatīt: <https://likumi.lv/ta/id/330444>

¹⁰ Skatīt: <https://likumi.lv/ta/id/324332-par-izglitiba-attistibas-pamatnostadnem-2021-2027-gadam>

¹¹ Skatīt: <https://likumi.lv/ta/id/322468>

„Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam”¹² (apstiprinātas ar Ministru kabineta 2021. gada 16. februāra rīkojumu Nr. 93) sadaļas 4.2. „Rīcības virziens: Uzņēmējdarbības vide eksportspējai” apakšnodaļā 4.2.1. „Rīcības apakšvirziens: Biznesa vide eksportspējai” ir minēta inovatīva dizaina attīstība un noteikts, ka “Latvijas eksporta turpmākās attīstības iespējas lielā mērā noteiks Latvijas ražotāju un pakalpojumu sniedzēju konkurētspēja, kam pamatā jābalstās uz kompetentu cilvēkkapitāla un to spēju nodrošināt tehnoloģiskos faktoros, ražošanas efektivitātes uzlabošanu un inovācijās, tādējādi samazinot darbaspēka un zemu resursu cenu faktoru nozīmi. Līdz ar to būtiski ir sekmēt augsto tehnoloģiju preču un zināšanu ietilpīgu pakalpojumu eksporta īpatsvara pieaugumu kopējā eksporta apjomā, vienlīdz sekmējot arī standartizācijas un sertifikācijas sistēmas uzlabošanos, tādējādi veicinot inovācijās balstītu sektoru attīstību (tostarp inovatīva dizaina attīstību) un tradicionālo nozaru transformāciju uz augstāku pievienoto vērtību preču un pakalpojumu veidošanā.” Savukārt sadaļas 4.2. „Rīcības virziens: Uzņēmējdarbības vide eksportspējai” apakšnodaļā 4.2.2. „Rīcības apakšvirziens: Uzņēmējdarbības vide” ir noteikti galvenie uzdevumi rīcības virziena īstenošanai, no kuriem viens ir saistīts ar radošajām industrijām – „4.2.2.6. Atbalsts mazo, vidējo uzņēmumu attīstībai. Iekšējā tirgus kapacitātes stiprināšana. Esošo atbalsta pasākumu un programmu īstenošana (atbalsta sniegšana sociālo uzņēmumu attīstībai, biznesa inkubatoru atbalsts jaundibinātiem uzņēmumiem straujākai izaugsmei, tajā skaitā radošo industriju jomā u.c.).”

Stratēģija ir izstrādāta, ņemot vērā Latvijas Nacionālā kultūras centra (turpmāk – LNKC) pasūtīto pētījumu secinājumus, t.sk. „Pētījums par kultūrizglītības īstenošanas pēctecību profesionālās ievirzes, profesionālās vidējās izglītības, augstākās izglītības programmās un sagatavoto speciālistu skaita atbilstību kultūras nozares un radošo industriju darba tirgus prasībām” (2017)¹³ un „Kultūrizglītība Latvijā: pieejamība, pieprasījums, kvalitāte” (2018)¹⁴. Stratēģijas izstrādē tika izmantoti arī KM pasūtītā un SIA „CSE COE” 2020. gadā veiktā pētījuma „ES fondu ieguldījumu ietekmes efektivitātes izvērtējums kultūrizglītības sektorā Kultūras ministrijas un Izglītības un zinātnes ministrijas finansētajās profesionālās vidējās izglītības iestādēs un Kultūras ministrijas finansētajās augstākās izglītības iestādēs”¹⁵ rezultāti.

2. Institūciju loma kultūrizglītības sistēmā

Izglītības un zinātnes politiku veido un par to atbildīga ir Izglītības un zinātnes ministrija (turpmāk – IZM). IZM padotības iestādes – Valsts izglītības

¹² Skatīt: <https://likumi.lv/ta/id/321037-par-nacionalas-industrialas-politikas-pamatnostadnem-20212027-gadam>

¹³ Latvijas Kultūras akadēmijas Zinātniskās pētniecības centrs, (2017). „Pētījums par kultūrizglītības īstenošanas pēctecību profesionālās ievirzes, profesionālās vidējās izglītības, augstākās izglītības programmās un sagatavoto speciālistu skaita atbilstību kultūras nozares un radošo industriju darba tirgus prasībām”, 1. kārta.

Skatīt: https://www.km.gov.lv/sites/km/files/kulturizglitiba_petijums_1_karta_20171.pdf

¹⁴ Sabiedrība ar ierobežotu atbildību „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija”, (2018). Pētījums „Kultūrizglītība Latvijā: pieejamība, pieprasījums, kvalitāte” 2. kārta. Skatīt: https://www.km.gov.lv/sites/km/files/kulturizglitiba_petijums_2_karta_20181.pdf

¹⁵ Skatīt: <https://www.km.gov.lv/lv/media/6284/download>

satura centra (turpmāk – VISC) – funkcijas ir saistītas ar mācību satura izstrādi un īstenošanas pārraudzību vispārējā izglītībā, profesionālās pamatizglītības, arodizglītības, profesionālās vidējās, profesionālās tālākizglītības, profesionālās pilnveides un profesionālās ievirzes izglītības satura izstrādi atbilstoši valsts standartiem, interešu izglītības sistēmas darbību un atbalsta pasākumiem izglītojamo personības attīstībai, spēju un talantu pilnveidei un daudzām citām funkcijām. Savukārt Izglītības kvalitātes valsts dienests ir IZM pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kuras darbības ir mērķis ir nodrošināt kvalitatīvu un tiesisku izglītību, veicot izglītības kvalitātes monitoringu un sniedzot atbalstu izglītības procesa īstenošanā. KM un LNKC regulāri sadarbojas ar IZM un tās padotības iestādēm jautājumos, kas ir saistīti ar politikas plānošanas dokumentos noteikto uzdevumu izpildi. IZM pārstāvji ir deleģēti darbam Kultūrizglītības padomē.

Kultūras un radošo industriju izglītības (kultūrizglītības) politika tiek plānota, īstenota un uzraudzīta, sadarbojoties KM un LNKC atbilstoši abu iestāžu nolikumos noteiktajām funkcijām, uzdevumiem un kompetencēm.

KM ir vadošā valsts pārvaldes iestāde kultūras nozarē, kas ietver arī kultūras un radošo industriju izglītības apakšnozari. KM Kultūrpolitikas departamenta funkcijas ir saistītas ar kultūrpolitikas, tai skaitā kultūrizglītības politikas plānošanu, īstenošanu un pārraudzību. LNKC īsteno kultūras un radošās industrijas izglītības politiku, sekmējot kultūras un radošo industriju izglītības attīstību. LNKC īsteno un pārrauga valsts politikas īstenošanu kultūrizglītības un radošo industriju izglītības jomā, galvenokārt profesionālās ievirzes un profesionālās vidējās izglītības līmenī, kā arī nodrošina profesionālo pilnveidi kultūras jomas speciālistiem un pedagogiem.

Lai efektīvizētu kultūrizglītības sistēmas pārvaldību un kultūras un radošo industriju izglītības politikas plānošanu, ieviešanu un uzraudzību un precizētu uzdevumu sadalījumu starp KM un LNKC, 2024.gada 17.decembrī tika pieņemti MK noteikumi Nr.863 „Grozījumi Ministru kabineta 2003. gada 29. aprīļa noteikumos Nr. 241 „Kultūras ministrijas nolikums”” (turpmāk – grozījumi)¹⁶. Grozījumos tika precizēti KM uzdevumi, kas ir saistīti ar funkciju izpildes nodrošināšanu kultūras un radošo industriju izglītības jomā. Grozījumos iekļautais izmaiņas dos iespēju efektīvizēt kultūras un radošo industriju izglītības pārvaldību, to pilnveidojot atbilstoši nozares vajadzībām un darba tirgus prasībām. Tas ir saistīts ar cilvēkresursu kapacitātes un starpresoru sadarbības stiprināšanu, kā arī pēctecības kultūrizglītībā nodrošināšanu – profesionālās ievirzes izglītībā, profesionālajā vidējā izglītībā un augstākajā izglītībā, veicinot kultūras un radošo industriju izglītības kvalitāti un pieejamību visos izglītības līmeņos.

Minētie grozījumi paredz KM uzdevumus – pirmkārt, veicināt kultūras un radošo industriju izglītības kvalitāti un pieejamību visos izglītības līmeņos, otrkārt, normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā aprēķināt un sadalīt valsts dotāciju pedagogu darba samaksai pašvaldību un privātām profesionālās izglītības iestādēm, kas īsteno mākslas, mūzikas un dejas profesionālās ievirzes izglītības programmas, kā arī nodrošināt piešķirtās valsts dotācijas izlietojuma kontroli.

¹⁶ Skatīt: <https://likumi.lv/ta/id/357323-grozijumi-ministru-kabineta-2003-gada-29-aprila-noteikumos-nr241-kulturas-ministrijas-nolikums>

Lai precizētu uzdevumu sadalījumu starp KM un LNKČ, 2024. gada 17. decembrī tika pieņemti arī MK noteikumi Nr. 864 „Grozījumi Ministru kabineta 2012. gada 18. decembra noteikumos Nr. 931 „Latvijas Nacionālā kultūras centra nolikums””¹⁷.

No 2022. gada LNKČ īsteno kultūrizglītības programmu „Latvijas skolas soma”, kas ir kompleksa, starpdisciplināra kultūrizglītības programma, kas katru mācību semestri aptver vairāk nekā 230 000 Latvijas bērnu un jauniešu, sniedzot viņiem iespēju mācību procesa ietvaros iepazīt kultūras norises. „Latvijas skolas soma” uzsāka darbību no 2018./2019. mācību gadu kā viens no Latvijas valsts simtgades programmas projektiem.

Kultūrizglītības procesos piedalās arī citas KM padotības iestādes un Latvijas Nacionālā bibliotēka (turpmāk – LNB), bibliotēkas, teātri, muzeji, arhīvi, kapitālsabiedrības un citas institūcijas, kā arī nevalstiskās organizācijas.

II. Kultūrizglītības nozares stratēģijas virsmērķis, prioritātes, darbības virzieni un rādītāji

2020. gada pētījuma „ES fondu ieguldījumu ietekmes efektivitātes izvērtējums kultūrizglītības sektorā Kultūras ministrijas un Izglītības un zinātnes ministrijas finansētajās profesionālās vidējās izglītības iestādēs un Kultūras ministrijas finansētajās augstākās izglītības iestādēs” secinājumos ir uzsvērti vairāki aktuālākie darbības virzieni kultūrizglītības jomā:

- izglītības programmu, karjeras un inovāciju attīstība;
- inovāciju attīstība, sadarbojoties ar nozares uzņēmumiem, lai veicinātu inovāciju sasaisti ar praksi;
- tādu infrastruktūras projektu turpināšana, kas uzsākti iepriekšējos plānošanas periodos, kā arī tādu, kuri vērsti uz izcilības attīstību mākslinieciskajā jaunradē, kultūras kapitāla attīstību un saglabāšanu, inovāciju veicināšanu, atbilstoši kultūras nozares un radošo industriju vajadzībām.

Savukārt KM stratēģiskās prioritātes kultūrpolitikā 2021.–2027. gadam ir saistītas ar kultūrpolitikas pamatnostādņēs noteikto mērķi – ilgtspējīga un sabiedrībai pieejama kultūra cilvēka izaugsmei un nacionālas valsts attīstībai. Izvirzītā mērķa sasniegšanā galvenā loma ir kultūras piedāvājuma pieejamības nodrošināšanai, garantējot ikvienam Latvijas pilsonim un iedzīvotājam vienlīdzīgas iespējas izmantot daudzveidīgu kultūras piedāvājumu un aktīvi iesaistīties kultūras procesos, neatkarīgi no cilvēka dzīvesvietas, vecuma, dzimuma, tautības, izglītības vai ienākumu līmeņa. Kultūrpolitikā noteiktās piecas prioritātes ir:

- sabiedrībai pieejams kultūras piedāvājums;
- aktīva sabiedrības līdzdalība kultūras procesos;
- kultūras mantojuma ilgtspējīga saglabāšana un izmantošana;
- kultūras un radošo nozaru ilgtspējīga attīstība;
- talantu ataudze un kultūras darbinieku profesionālā izaugsme.

Talantu ataudze un kultūras darbinieku profesionālā izaugsme ir būtiskāks priekšnosacījums pārējo kultūrpolitikas prioritāšu īstenošanā. Šī prioritāte paredz

¹⁷ Skatīt: <https://likumi.lv/ta/id/357324-grozijumi-ministru-kabineta-2012-gada-18-decembra-noteikumos-nr931-latvijas-nacionala-kulturas-centra-nolikums>

stiprināt izglītības kvalitāti un pēctecību visās izglītības pakāpēs, izglītības sasaisti ar kultūras un radošo industriju darba tirgus vajadzībām, izglītības piedāvājuma starptautisko konkurētspēju, sniegt atbalstu jauno talantu izaugsmei un stimulēt māksliniecisko jaunradi.

Lai garantētu sabiedrībai sniegto kultūras pakalpojumu kvalitāti un daudzveidību, būtiski ir nodrošināt kultūras un radošajās nozarēs strādājošo profesionālās pilnveides un mūžizglītības iespējas ikvienam, neatkarīgi no vecuma, dzimuma vai citām pazīmēm. Tāpēc darbības virzieni ir saistīti ar esošās kultūrizglītības sistēmas saglabāšanu un attīstību, mākslinieciskās jaunrades un pētniecības veicināšanu, nacionālās kultūrvides un cilvēkresursu attīstības ilgtspēju. Izglītības sistēmā kopumā, tostarp kultūrizglītībā, nozīmīgs darbības virziens ir iekļaujošas izglītības veicināšana. Arvien aktuālāks kļūst arī jautājums par izglītības pieejamības nodrošināšanu, ņemot vērā skolu tīkla reformu un ar to saistītos izaicinājumus.

Savukārt, lai veicinātu Latvijas sabiedrības, it īpaši bērnu un jauniešu kultūras izpratni un pašizpausmi mākslās, svarīgi ir nodrošināt programmas „Latvijas skolas soma”, „Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija” un ar Latvijas kultūras kanonu saistītās aktivitātes.¹⁸ Kultūras izpratnes un pašizpausmes mākslā mācību joma ir iekļauta pilnveidotajā mācību saturā un pieejā¹⁹.

Stratēģijas virsmērķis – nodrošināt kultūrizglītības pieejamību un vienlīdzīgas iespējas iepazīt Latvijas kultūru tās daudzveidīgajās izpausmēs, nodrošināt iespēju saņemt kvalitatīvu kultūrizglītību profesionālās ievirzes, vidējās un augstākās izglītības līmenī, sagatavojot profesionālus un konkurētspējīgus kultūras nozares un kultūras mantojuma sektora, pedagogijas, kultūras un radošo industriju speciālistus atbilstoši nozares darba tirgus vajadzībām, veicinot turpmāko profesionālo izaugsmi.

Virsmērķa īstenošanai tiek izvirzīti šādi **galvenie darbības virzieni**:

- stiprināt profesionālās ievirzes izglītību;
- stiprināt profesionālo vidējo izglītību, nodrošinot profesionālās vidējās izglītības kvalitāti un atbilstību kultūras nozares un radošo industriju darba tirgus prasībām;
- stiprināt augstāko izglītību un pētniecības iespējas;
- attīstīt profesionālās pilnveides un tālākizglītības iespējas kultūras un radošajās nozarēs nodarbinātajiem, tai skaitā profesionālās kvalifikācijas un papildu kvalifikācijas iegūšanu;
- attīstīt kultūras izpratni un pašizpausmes mākslās;
- attīstīt iekļaujošu izglītību;
- nodrošināt drošu mācību un studiju vidi;
- nodrošināt mācību vides pieejamību.

Lai īstenotu minētos darbības virzienus, ir nepieciešams efektīvizēt kultūras un radošo industriju izglītības pārvaldību, kultūras un radošo industriju izglītības politikas plānošanu, ieviešanu un uzraudzību, to pilnveidojot atbilstoši nozares vajadzībām un darba tirgus prasībām, nodrošinot cilvēkresursu kapacitātes un starpresoru sadarbības stiprināšanu, un pēctecību kultūrizglītībā – profesionālās

¹⁸Skatīt: <https://likumi.lv/ta/id/330444>

¹⁹ Skatīt: <https://www.skola2030.lv/lv/macibu-saturs/macibu-jomas/kulturas-izpratne-un-pasizpauzme-maksla>

ievirzes izglītībā, profesionālajā vidējā izglītībā un augstākajā izglītībā, veicinot kultūras un radošo industriju izglītības kvalitāti un pieejamību visos izglītības līmeņos.

Atbilstoši galvenajām prioritātēm un darbības virzieniem ir identificēti galvenie kultūrizglītības politikas rezultāti un rezultatīvie rādītāji, kas attiecas uz KM pārraudzībā un padotībā esošajām izglītības iestādēm.

Kultūrizglītības nozares politikas un darbības rādītāji 2025–2027

Kultūrizglītības politikas rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Bāzes vērtība 2019	Mērķa vērtība 2025	Mērķa vērtība 2027
Nodrošināta talantu ataudze, stiprināta izglītības kvalitāte, stimulēta izglītojamo konkurētspēja un mākslinieciskā jaunrade	Profesionālās ievirzes izglītības programmu izglītojamo procentuālā attiecība pret izglītojamo skaitu vispārējās izglītības pamatizglītības programmās* Datu avots: VIIS	15,2 (2020)	15,2	15,2
	Profesionālās vidējās kultūrizglītības programmu absolventu skaits KM dibinātajās un pašvaldību profesionālajās vidējās izglītības iestādēs, kuras finansē KM* Datu avots: VIIS	393	395	397
	Vērtējumi profesionālās kvalifikācijas eksāmenos – īpatsvars (%) vērtējumiem labi, ļoti labi, teicami un izcili KM dibinātajās profesionālajās vidējās izglītības iestādēs Datu avots: LNKČ	Ne mazāk kā 70% audzēkņu (2022)	Ne mazāk kā 70% audzēkņu	Ne mazāk kā 70% audzēkņu
	Vērtējumi obligātajos centralizētajos eksāmenos (latviešu valodā,	Ne mazāk kā 55% (2022)	Ne mazāk kā 55%	Ne mazāk kā 55%

	angļu valodā un matemātikā) – sasnieguma vērtējums procentos (%)KM dibinātajās profesionālajās vidējās izglītības iestādēs Datu avots: VISC			
	Valsts mēroga pasākumu skaits gadā, t.sk. valsts konkursi profesionālās ievirzes un profesionālās vidējās izglītības līmenī Datu avots: VIIS	3	3	3
Nodrošināta konkurētspējīga augstākā izglītība, pētniecība, mākslinieciskā jaunrade	Absolventu skaits KM dibinātajās augstskolās* Datu avots: VIIS	577	580	583
	Piesaistīto pētniecības un radoši māksliniecisko projektu skaits (gadā) KM dibinātajās augstskolās* Datu avots: NZDIS (LKA, JVLMA, LMA)	151	160	170
	Uz ārvalstu studentu mērķauditoriju orientētu programmu skaits Datu avots: VIIS	5	6	7
Sniegts ieguldījums vispārējās un profesionālās izglītības procesā kultūras izpratnes un pašizpausmes mākslā attīstīšanai	Kultūrizglītības programmas „Latvijas skolas soma” ietvaros īstenoto pasākumu* un aptvertās auditorijas skaits gadā Datu avots: KM gada pārskats	14 000/ 230 000	14 000/ 230 000	14 000/ 230 000

Nodrošinātas profesionālās pilnveides, kvalifikācijas iegūšanas un tālākizglītības iespējas kultūras un radošajās nozarēs nodarbinātajiem	Mūžizglītības, tostarp tālākizglītības un profesionālās pilnveides, programmu apguvušo skaits* Datu avots: KM gada pārskats (kopā no LNKČ, LNB, LKA, LKK, JVLMA, LMA, KM MIKC)	754	800	850
---	---	-----	-----	-----

* noteikts Pamatnostādnēs

III. Esošā situācija kultūrizglītībā

1. Kultūrizglītības nozares raksturojums

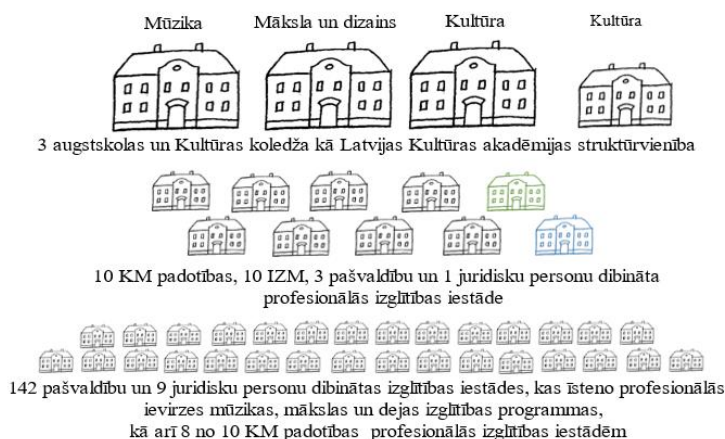
Kultūrizglītības sektorā darbojas dažādu dibinātāju izglītības iestādes, kuras īsteno daudzveidīgas izglītības un studiju programmas, kas ir saistītas ar kultūrizglītību un ar starpdisciplinārām jomām. Stratēģija apskata galvenokārt KM padotībā un pārraudzībā esošo kultūrizglītības sektoru. Kultūrizglītības iestāžu darbību regulē Izglītības likums, Profesionālās izglītības likums, Augstskolu likums, Zinātniskās darbības likums, kā arī citi normatīvie akti, iekšējās kārtības noteikumi, nolikumi un citi dokumenti. Kultūrizglītības iestādes ir izstrādājušas un Kultūras ministrijā apstiprinājušas savas attīstības stratēģijas. Savukārt augstskolas ir izstrādājušas un savās padomēs apstiprinājušas attīstības stratēģijas.

Kultūrizglītības nodrošināšana

Kultūrizglītību Latvijā veido profesionālās ievirzes izglītības iestādes, profesionālās vidējās izglītības iestādes un kultūrizglītības augstskolas (mākslu un kultūras universitātes). Kultūrizglītība Latvijā (1. attēls) nodrošina izglītības īstenošanas pēctecību, kas veicina talantu un izcilības mērķtiecīgu attīstību, dodot pienesumu kultūras nozares un radošo industriju izaugsmei.

1. attēls

Kultūrizglītība Latvijā

Latvijas kultūrizglītības sistēma ir unikāla ar savu pieejamību – bagātīgu un daudzveidīgu kultūrizglītības piedāvājumu visā Latvijā, nodrošinot finansiālo pieejamību un talantu attīstību, kas ietver bērnu un jauniešu augsto līdzdalību profesionālās ievirzes izglītības programmās.

Kultūrizglītības iestāžu izglītības piedāvājums ir saistīts ar izglītības tematisko jomu „Mākslas”, kā arī izglītības programmu grupu „Pedagogu izglītība”. Mākslu izglītības tematiskajā jomā saskaņā ar Latvijas izglītības klasifikāciju ir šādas izglītības programmu grupas – „Vizuāli plastiskā māksla”, „Mūzika un skatuves māksla”, „Audiovizuālā māksla un mediju māksla”, „Dizains”, „Amatniecība”, „Lietišķā māksla”, „Radošās industrijas”. Kultūrizglītības sistēma nodrošina pedagogu, mākslu un kultūras jomu, radošo nozaru profesionāļu, speciālistu sagatavošanu, tajā skaitā vizuālajā mākslā, dizainā, audiovizuālajā mākslā un mediju mākslā, mūzikas un skatuves mākslā, radošajās industrijās un citās ar kultūras apakšnozarēs, tostarp starpdisciplinārās jomās.

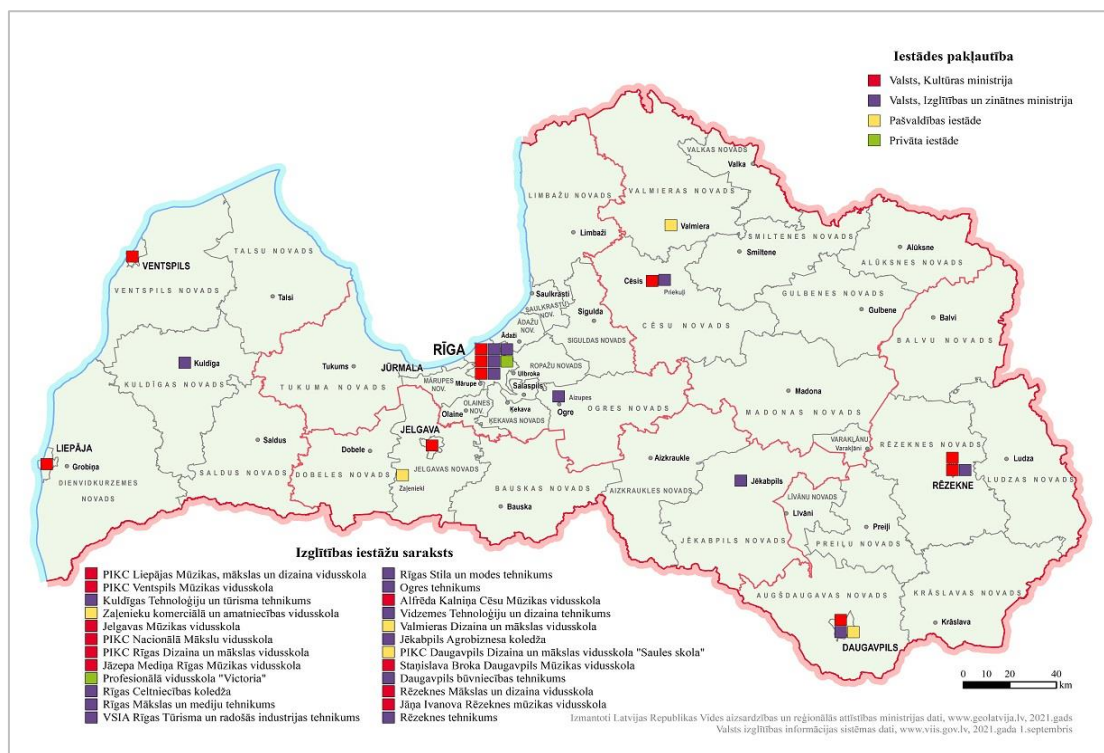
2023./2024. mācību gada sākumā Latvijā darbojās 138 pašvaldību un 9 juridisku personu dibinātas izglītības iestādes, kuras īsteno akreditētas profesionālās ievirzes kultūrizglītības programmas un kuras saņēma valsts finansējumu pedagogu darba samaksai un valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām.

Profesionālās vidējās kultūrizglītības līmenī kopš 2015. gada saskaņā ar esošo regulējumu²⁰ tiek īstenota kultūrizglītības iestāžu attīstības koncepcija, proti, optimizēts profesionālās vidējās izglītības līmenis (2. attēls), veidojot un attīstot profesionālās izglītības kompetences centrus (turpmāk – PIKC) (no 2023. gada – mākslu izglītības kompetences centri (turpmāk – MIKC)).

2. attēls

*Valsts, pašvaldību un juridisku personu dibinātas izglītības iestādes,
kas īsteno profesionālās vidējās kultūrizglītības programmas*

²⁰ Ministru kabineta 2015. gada 4. marta rīkojums Nr. 110 „Par Kultūras ministrijas padotībā esošo profesionālās vidējās kultūrizglītības iestāžu attīstības koncepciju”, <https://likumi.lv/ta/id/272640-par-kulturas-ministrijas-padotiba-esoso-profesionalas-videjas-kulturizglitiba-iestazu-attistibas-koncepciju>

Avots: LNKČ

2024. gadā KM padotībā ir pieci MIKC: MIKC „Rīgas Dizaina un mākslas vidusskola”, MIKC „Ventspils Mūzikas vidusskola”, MIKC „Nacionālā Mākslu vidusskola” un MIKC „Liepājas Mūzikas, mākslas un dizaina vidusskola”, MIKC „Latgales Mūzikas un mākslas vidusskola”, kā četras profesionālās vidusskolas – Alfrēda Kalniņa Cēsu mūzikas vidusskola, Jelgavas Mūzikas vidusskola, Jāzepa Mediņa Rīgas Mūzikas vidusskola, Staņislava Broka Daugavpils Mūzikas vidusskola.

Par augsto izglītības kvalitāti profesionālajā vidējās izglītības līmenī liecina profesionālās kvalifikācijas eksāmenu un centralizēto eksāmenu rezultāti, izglītojamo uzņemšanas konkursa un absolventu tālāko gaitu dati. Profesionālās vidējās kultūrizglītības iestāžu absolventi var iekļauties darba tirgū un/vai turpināt studijas kādā no mākslu un kultūras universitātēm. Jāuzsver, ka tikai KM padotībā ir profesionālās vidējās izglītības iestādes, kurās ir pieejamas izglītības programmas mūzikā.

Izglītības programmas tematiskās jomas „Mākslas” profesionālās vidējās izglītības programmas un augstākās izglītības studiju programmās izglītības tematiskajā jomā „Mākslas” tiek īstenotas arī IZM, pašvaldību un juridisku personu dibinātās profesionālās vidējās izglītības iestādēs un augstākās izglītības iestādēs. IZM dibinātās iestādes, kuras piedāvā profesionālās vidējās izglītības programmas izglītības tematiskajā jomā „Mākslas”, ir: Ogres tehnikums, Rīgas Mākslas un mediju tehnikums, Rīgas Tūrisma un radošās industrijas tehnikums, Jēkabpils Agrobiznesa koledža, Rīgas Celtniecības koledža, Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma tehnikums, Vidzemes Tehnoloģiju un dizaina tehnikums Rēzeknes tehnikums, Rīgas Stila un modes tehnikums, Latgales industriālais tehnikums.

KM pārraudzībā darbojas arī divas pašvaldību dibinātas profesionālās vidējās izglītības iestādes (mākslu izglītības kompetences centri), kuras īsteno

gan profesionālās ievirzes kultūrizglītības programmas, gan profesionālās vidējās izglītības programmas tematiskajā jomā „Mākslas”: MIKC „Daugavpils Dizaina un mākslas vidusskola „Saules skola” un Valmieras Dizaina un mākslas vidusskola. Profesionālās vidējās izglītības programmas mākslu jomā (restaurācijā) īsteno arī pašvaldības dibināta izglītības iestāde – Zaļenieku komerciālā un amatniecības vidusskola.

Kopš ir izveidota Kultūrizglītības padome (turpmāk – KIP), kas veic kultūras nozares un radošo industriju jomas nozares ekspertu padomes funkcijas, tiek saskaņots izglītojamo skaita uzņemšanas plāns valsts un pašvaldības dibināto izglītības iestāžu piedāvātajās profesionālās vidējās izglītības programmās izglītības tematiskajā jomā „Mākslas” (KM, pašvaldību un IZM dibinātajās profesionālajās vidusskolās). Pēc saskaņošanas Kultūrizglītības padomē izglītojamo skaita uzņemšanas plāns tiek saskaņots arī Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējās sadarbības apakšpadomē (PINTSA).

KM pārraudzībā ir trīs mākslu un kultūras universitātes – Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmija (turpmāk – JVLMA), Latvijas Kultūras akadēmija (turpmāk – LKA) un tās aģentūra – Latvijas Kultūras koledža (turpmāk – LKK)²¹, Latvijas Mākslas akadēmija (turpmāk – LKA). Augstākās izglītības studiju programmās izglītības tematiskajā jomā „Mākslas” tiek īstenotas arī IZM un citu juridisku personu dibinātās augstākās izglītības iestādēs. Studiju programmas izglītības tematiskajā jomā „Mākslas” īsteno arī Latvijas Universitāte, Daugavpils Universitāte, Liepājas Universitāte, Latvijas Kristīgā akadēmija, Biznesa, mākslas un tehnoloģiju augstskola RISEBA, Ekonomikas un kultūras augstskola, Baltijas Starptautiskā akadēmija.

2023./2024. mācību gada sākumā profesionālās ievirzes izglītības programmās kultūrizglītības jomā pašvaldību un juridisku personu dibinātās izglītības iestādēs mācījās vairāk nekā 25 000 izglītojamo. Izglītojamo skaits KM padotībā esošajos MIKC un profesionālo vidusskolu profesionālās ievirzes programmās – 2 597 izglītojamie, profesionālās vidējās izglītības programmās bija 1 949 izglītojamie. Divās KM pārraudzībā esošās pašvaldību dibinātās profesionālās izglītības iestādēs izglītojamo skaits profesionālās vidējās izglītības programmās bija 414 izglītojamie.

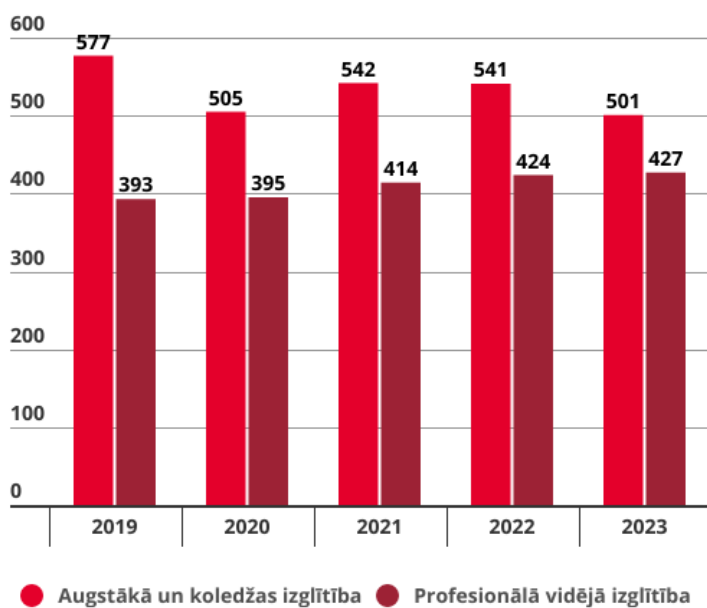
Absolventu skaits KM un pašvaldību dibinātu izglītības iestāžu profesionālās vidējās izglītības programmās 2023. gadā bija 487, no tiem 427 – KM izglītības iestāžu profesionālās vidējās izglītības programmās.

Savukārt 2023./2024. studiju gadā studējošo skaits KM augstskolās bija 2 481, KM pārziņā esošajās augstskolās finansēto budžeta vietu skaits – 1 988. Savukārt kopējais grādu vai kvalifikāciju ieguvušo students skaits KM pārziņā esošajās augstskolās un koledžā bija 501 (3. attēls), kas piecu gadu griezumā ir salīdzinoši stabils rādītājs. Arī uzņemšanas rādītāji no 2018. gada līdz 2023. gadam ir salīdzinoši vienmērīgi (4. attēls), kas liecina par noturīgu interesi par mākslu jomām.

²¹ No 2025.gada 1.janvāra pēc iekšējās konsolidācijas Latvijas Kultūras koledža kļūst par Latvijas Kultūras akadēmijas struktūrvienību.

3. attēls

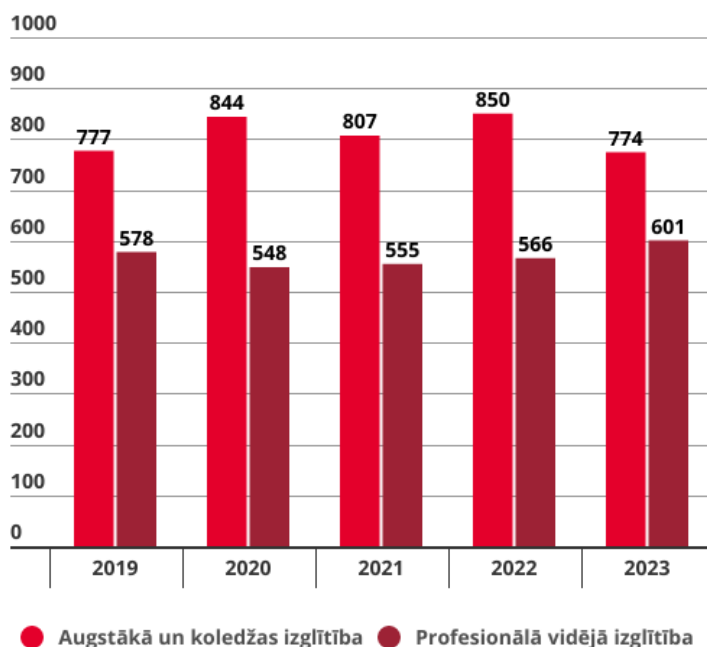
Absolventu skaits KM profesionālās vidējās izglītības iestādēs, augstskolās un koledžā

Avots: VIIS, KM

4. attēls

Izglītojamo un studējošo uzņemšanas rādītāji KM profesionālās vidējās izglītības iestādēs, augstskolās un koledžā

Avots: VIIS, KM

KM piešķirtā finansējuma ietvaros nodrošina valsts kultūrizglītības iestāžu, tai skaitā trīs mākslu un kultūras universitāšu (ieskaitot koledžu) un 9 profesionālās vidējās izglītības iestāžu darbību (darba algas izmaksas, ēku uzturēšana), kā arī darba samaksu pedagogiem divās pašvaldību dibinātās vidējās profesionālās izglītības iestādēs un pašvaldību un juridisku personu dibinātās izglītības iestādēs, kas īsteno profesionālās ievirzes izglītības programmas mūzikā, mākslā un dejā.

Programma „Latvijas skolas soma”

Kultūrizglītības īstenošanu plašākā izpratnē nodrošina programma „Latvijas skolas soma” (turpmāk - LSS), kas uzsāka darbību 2018./2019. mācību gadā Latvijas valsts simtgades programmas ietvaros (5.attēls). LSS ar valsts finansējumu nodrošina regulāru kultūras pieejamību skolēniem, kas klātienē apgūst pamata, vidējās vispārējās un profesionālās vidējās izglītības programmas. Katru mācību semestri mācību satura apguves procesā katram skolēnam ir iespēja pieredzēt kvalitatīvas, profesionāli veidotas kultūras norises, kas atklāj Latvijas kultūras vērtības un laikmetīgās izpausmes. No 2022. gada LSS tiek administrēta LNKC.

Nodrošinot iespēju pieredzēt un iepazīt daudzveidīgas kultūras norises, LSS iedzīvina plašāku kultūrizglītības pieeju, attīsta kultūrpratību, kritisko un radošo domāšanu, kā arī palīdz risināt indivīdam un sabiedrībai aktuālus jautājumus dažādās jomās.

Kā liecina 2023. gadā veiktais LSS piecu gadu darbības izvērtējuma pētījums²², LSS spilgta iezīme ir tās starpnozaru raksturs, kas liek to vērtēt kā unikālu darbības virzienu Latvijas izglītības un kultūras politikas veidošanas telpā. Tā uzskatāma par starpnozaru politikas labo praksi, jo palīdz risināt vairāku politikas jomu problēmjautājumus (izglītības, kultūras, jaunatnes politikas, labklājības, sociālās atstumtības risku mazināšanas, reģionālās politikas utt.). LSS ieviešanas rezultātā tiek attīstīta arī nacionāla un vietēja mēroga politikas veidotāju sadarbības vide, kā arī sekmēta ārvalstu labo prakšu jēgpilna adaptēšana Latvijas izglītības un kultūras videi.

²² Latvijas Kultūras akadēmija. (2023). Kultūrizglītības programmas “Latvijas skolas soma” izvērtējums par laika posmu no 2018./2019. līdz 2022./2023. mācību gadam.

5. attēls
Programma "Latvijas skolas soma"

Avots: LNKC

LSS ietekmi izglītības jomā apliecina fakts, ka 2023. gada rudenī LSS tika iekļauta Izglītības likumā, nostiprinot programmas vietu izglītības procesā un nosakot kultūras norises par mācību līdzekli. Tas ļauj LSS sniegt ieguldījumu jaunā izglītības satura (Skola 2030) īstenošanā. Zināšanas, prasmes un kompetences kultūras un mākslu jomā (mūzikā, mākslā, dejā, dizainā un citās jomās) veicina kultūras izpratni un pašizpausmi mākslā, talantu attīstību, radošo domāšanu un personības daudzpusīgu attīstību, papildinot jaunā izglītības satura un pieejas efektīvu īstenošanu, īpaši fokusējoties uz starpdisciplināritāti, tostarp STEAM jomās, un caurviju prasmēm.

Programmas izmaksas un administrēšana ir efektīva inovācija, par kuru Latvija vairākkārt jau saņēmusi atzinību starptautiskā mērogā. Eiropas Padome ir izvēlējusies LSS programmu kā labās prakses piemēru, jo LSS demonstrē to, kā veicināt šodienas bērnu un jauniešu sastapšanos ar kultūras mantojumu un kultūras laikmēģīgajām izpausmēm, nevis uzspiestā, obligāti didaktiskā veidā, bet, ieliekot vērtīgo saturu mūsdienīgās, interaktīvās, saprotamās un vienlaikus jēgpilnās mākslinieciskās izpausmes formās. Līdz ar to LSS modeli var izmantot kā paraugu, veidojot līdzīgas programmas, piemēram, izpratnes un intereses par STEM un STEAM jomu veicināšanai.

Lasīšanas veicināšana un Latvijas kultūras kanons

Kopš 2001. gada veiksmīgi darbojas lasīšanas veicināšanas programma „Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija”, kas ir KM un LNB finansēta Bērnu literatūras centra iniciatīva. Programma tiek īstenota visos Latvijas novados un kopš 2007. gada tā ir pieejama arī ārpus Latvijas robežām. Programmas ietvaros katrai vecuma grupai ieteiktās grāmatas lasa un vērtē bērni, jaunieši, no 2012. gada – arī pieaugušie (vecāki, vecvecāki un skolotāji). LNB īsteno arī citas lasīšanas veicināšanas programmas: „Grāmatu starts” un „Skalās lasīšanas sacensības”, kas ir īpaši nozīmīgi laikā, kad bērni un jaunieši lasa arvien mazāk un lasītprasme kopumā samazinās.

Kultūrpratības attīstībā un kultūras vērtību apguvē nozīmīgs orientieris daudzveidīgām mērķauditorijām ir Latvijas kultūras kanons²³ – izcilāko un ievērojamāko mākslas darbu un kultūras vērtību kopums, kas dod iespēju ikvienam veidot kultūras pieredzes pamatu un piederības izjūtu Latvijai. Kopš 2012. gada LKA sadarbībā ar KM, VISC, UNESCO LNK, LKNC un LNB rīko kultūras kanona konkursu vidusskolēniem. Katru gadu konkursa dalībnieki no dažādām perspektīvām pēta un radoši atspoguļo aktuālas Latvijas kultūras un mākslas dzīves norises saistībā ar Latvijas kultūras kanonu. Konkursa mērķis ir pievērst uzmanību sabiedrības kultūras procesu daudzveidībai un vērtību sistēmu atšķirībām, kā arī veicināt skolēnu radošumu un pilsonisko līdzdalību Latvijas kultūrtelpas veidošanā. Savukārt LNB regulāri attīsta Latvijas Kultūras kanona tīmekļvietni *kulturaskanons.lv* un publicē ar Latvijas Kultūras kanonu saistītās aktualitātes. LNB sadarbojas ar kultūras institūcijām, kā arī organizē izglītības norises un radošās darbnīcas daudzveidīgām mērķauditorijām, tajā skaitā Latvijas kultūras kanona orientēšanās spēli LNB. Latvijas Kultūras kanons sniedz iespēju iepazīt Latvijas kultūras vērtības dažādās kultūras nozarēs, veicina diskusiju par kultūras vērtībām, notikumiem un procesiem, sekmē Latvijas kultūras mantojuma apzināšanos. Latvijas kultūras kanons sniedz piensumu arī kultūrizglītības programmas LSS saturiskā piedāvājuma izveidē.

Profesionālās kultūrizglītības attīstība

Profesionālās ievirzes izglītība

Pilnveidojot kultūrizglītības sistēmu profesionālās ievirzes izglītības līmenī, 2023. gadā izstrādāti MK noteikumi „Noteikumi par valsts profesionālās ievirzes izglītības standartu mākslu jomā”²⁴ (turpmāk – standarts), nosakot profesionālās ievirzes izglītības programmu stratēģiskos mērķus un galvenos uzdevumus, obligāto saturu, kā arī profesionālās kompetences vērtēšanas pamatprincipus un kārtību. Vienlaikus izstrādāti LKNC iekšējie noteikumi – metodika profesionālās ievirzes izglītības programmu īstenošanas nosacījumiem un mācību plānu paraugiem, kā arī aktualizētas vai izstrādātas jaunas profesionālās ievirzes izglītības mācību priekšmetu vadlīnijas un noslēguma prasības. Tādējādi tiek nodrošināta izglītības pēctecība un veiksmīga profesionālās ievirzes izglītības valsts standarta ieviešana, kā arī jaunu mācību priekšmetu ietveršana profesionālās ievirzes programmu mācību plānos.

²³ Skatīt: <https://kulturaskanons.lv/>

²⁴ Skatīt: <https://likumi.lv/ta/id/348508-noteikumi-par-valsts-profesionalas-ievirzes-izglitiba-standartu-makslu-joma>

Izglītības programmu īstenošana atbilstoši jaunajam standartam uzsāka no 2024. gada 1. septembra. Plānoti grozījumi normatīvajā regulējumā par profesionālās ievirzes izglītības programmu finansēšanu. Jaunais standarts dod iespēju profesionālās ievirzes izglītības līmenī pilnveidot profesionālās ievirzes izglītības programmas, īpaši, ņemot vērā nozares kultūras nozares pieprasījumu un darba tirgus vajadzības. Profesionālās ievirzes valsts standarta īstenošana ietekmēs kultūrizglītības procesa pēctecību, struktūru un izglītības procesa organizēšanu.

Profesionālā vidējā izglītība

Kopš 2020. gada 1. septembra profesionālās vidējās izglītības līmenī uzsākta izglītības programmu īstenošana atbilstoši pilnveidotajam valsts profesionālās vidējās izglītības standartam²⁵, kas veidots pēc principa – obligāto saturu sadalot pamatdaļā un mainīgajā daļā. Tas aptver profesiju standartos vai profesionālās kvalifikāciju prasībās noteiktās zināšanas, prasmes, attieksmes un kompetences atbilstoši mūžizglītības kompetenču moduļos iekļautajam saturam, valsts vispārējās vidējās izglītības standartā un vispārējās vidējās izglītības programmu paraugos noteiktajam saturam.

Nozīmīgs process – regulāri tiek aktualizēta mākslas nozares struktūras dizaina un radošo industriju sektorā iekļauto profesiju karte. Savukārt līdz 2027. gadam plānots aktualizēt un izstrādāt profesiju standartus sektoros „Lietišķā māksla un amatniecība” un „Mūzika un skatuves māksla” (mūzika, deja, teātris). 2022. gadā KM apstiprināja desmit profesionālo vidējo izglītības iestāžu izstrādātās attīstības un investīciju stratēģijas 2021.–2027. gadam. Līdz 2023. gadam tika pabeigta ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda specifiskā atbalsta mērķa²⁶ infrastruktūras modernizācijas projektu īstenošana un uzsākts darbs pie ES fondu 2021.–2027. gada plānošanas perioda specifisko atbalsta mērķu izstrādes un sagatavošanas.

2022. gada grozījumi Profesionālās izglītības likumā²⁷ noteica izmaiņas izglītības iestāžu tipoloģijā, t.sk. izglītības iestādes, kuras īsteno izglītības programmas tematiskajā jomā „Mākslas” un ar to saistītajās jomās, ieguva iespēju iegūt mākslu izglītības kompetences centra statusu. Tika noteikti to darbības mērķi, nosacījumi, kas tiek izvērtēti, definējot izglītības iestādes atbilstību MIKC vai profesionālās vidusskolas statusam. Ņemot vērā notikušo administratīvi teritoriālo reformu, turpināma arī profesionālās vidējās kultūrizglītības iestāžu tīkla attīstība.

KM padotības vidusskolas, t.sk. vidusskolas ar MIKC statusu:

- nodrošina metodisko atbalstu citām izglītības iestādēm noteiktās mākslas, mūzikas un skatuves mākslas nozares profesionālās vidējās izglītības programmu kvalifikācijās (atbilstoši profesionālo izglītības iestāžu metodiskās virsvadības, līdzatbildības sadalījumam);

²⁵ Ministru kabineta 2020. gada 2. jūnija noteikumi Nr. 332 „Noteikumi par valsts profesionālās vidējās izglītības standartu un valsts arodizglītības standartu”, <https://likumi.lv/ta/id/315146>

²⁶ Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 8.1.3. specifiskā atbalsta mērķis “Palielināt modernizēto profesionālās izglītības iestāžu skaitu”

²⁷ Skatīt: <https://likumi.lv/ta/id/20244>

- sadarbojas izglītības programmu attīstībā un kvalitātes pilnveidē, kā arī atbilstoši darba tirgus pieprasījumam valsts vai reģionālajā mērogā piedalās jaunu izglītības programmu izstrādē;
- nodrošina metodisko atbalstu mākslas, mūzikas un dejas profesionālās ievirzes izglītības iestādēm (atbilstoši reģionālajam sadalījumam):
 - piedalās profesionālās ievirzes izglītības iestāžu organizētajos noslēguma pārbaudījumos;
 - sadarbībā ar LNKC koordinē un nodrošina Valsts konkursu norisi;
 - organizē pedagogu profesionālās pilnveides pasākumus.

Vidusskolas ar MIKC statusu izstrādā metodiskos materiālus un publicē tos savas izglītības iestādes tīmekļvietnē, nodrošina izstrādāto profesionālās izglītības programmu metodisko materiālu atbilstību profesijas standartam, profesionālās kvalifikācijas prasībām un profesionālās kvalifikācijas eksāmenu saturam, kā arī organizē seminārus, praktiskās darbnīcas un meistarklases ar nozares pārstāvju piedalīšanos.

Profesionālās vidējās izglītības iestādes turpina Valsts izglītības satura centra ES fonda projekta „Profesionālās izglītības iestāžu efektīva pārvaldība un personāla kompetences pilnveide” ietvaros izstrādāto modulāro profesionālās izglītības programmu aprobāciju, izvērtējot šo programmu saturu un dažādus īstenošanas aspektus, izdarot secinājumus un sniedzot ieteikumus turpmākai izglītības programmu satura pilnveidei.

Nākamajā plānošanas periodā aktuāli ir arī infrastruktūras modernizācijas un mācību vides uzlabošanas projekti profesionālās vidējās izglītības iestādēs, tajā skaitā, uzsākot vismaz trīs KM profesionālās vidējās izglītības iestāžu mācību vides un dienesta viesnīcu atjaunošanu.

Audzēkņu skaita noteikšanā ir svarīga atbilstība darba tirgus un kultūras nozares vajadzībām, nodrošinot kultūras kapitāla saglabāšanu un attīstību, nostiprinot sadarbību ar citu izglītības iestāžu dibinātājiem, kas īsteno izglītības programmas tematiskajā jomā „Mākslas”.

Nozīmīgs darbības virziens – karjeras izglītības veicināšana, kā arī prakses norises sasaiste ar darba vidi, nozares profesionālajām organizācijām u.c. Svarīgi ir nodrošināt mūzikas, dejas, mākslas un dizaina reģionālās un valsts nozīmes metodisko centru funkcijas.

Kultūrizglītības iestādēs aktuāla ir arī pieaugušo izglītības veicināšana, īpaši MIKC, tajā skaitā digitālo un profesionālo prasmju apguves piedāvājuma un profesionālās pilnveides izglītības programmu attīstība.

Augstākā izglītība, pētniecība un pieaugušo izglītība

No 2017. līdz 2023. gadam mākslu un kultūras universitātes īstenoja ES fondu specifisko atbalsta mērķu attīstības projektus, tostarp modernizējot studiju programmas, stiprinot saikni ar kultūras nozares darba tirgus pieprasījumu, kā arī veidojot kopīgas studiju programmas pieprasītās jomās, samazinot studiju programmu fragmentāciju.

Šajā periodā tika veikti grozījumi Augstskolu likumā, kas deva iespēju mākslu un kultūras universitātēm īstenot jaunu kopīgu studiju programmu – profesionālo doktora studiju programmu mākslās „Mākslas”. Nozīmīgi pasākumi augstskolās bija saistīti arī ar pedagogijas studiju programmas pārskatīšanu, kā arī jaunu pedagogijas studiju programmu izveidi, konsolidējot esošās

programmas. Šajā periodā ir stiprināta augstskolu resursu koplietošana, attīstot profesionālo doktorantūras programmu mākslās un citas kultūras nozarei un radošajām sektoram nozīmīgas studiju programmas, stiprinot akadēmisko personālu un pārvaldību, īstenojot starptautiskās sadarbības projektus pētniecībā un inovācijās.

Galvenie virzieni, kuros ir uzsākta augstskolu sadarbība, ir:

- jaunu un kopīgu, tajā skaitā starptautisku, studiju programmu veidošana un īstenošana;
- dalība kopīgos Latvijas mēroga un starptautiskajos projektos, tajā skaitā valsts pētījumu programmās, zinātniskos projektos un attīstības projektos;
- mākslinieciskajā jaunradē, tajā skaitā kopīgi īstenojot radošos projektus;
- tālākizglītības un profesionālās pilnveides piedāvājuma izstrādē un īstenošanā.

Ar grozījumiem Augstskolu likumā 2022. gadā tika noteikta augstskolu tipoloģija. Saskaņā ar tipoloģiju KM augstskolas atbilst mākslu un kultūras universitāšu tipam, kuram ir noteikti mērķi un uzdevumi. Mākslu un kultūras universitātes (LKA, LMA un JVLMA) ir īstenojušas augstskolu pārvaldības reformu, kuras ietvaros tika izstrādātas jaunas augstskolu satversmes un izveidotas augstskolas padomes²⁸, kurām ir noteikta loma augstskolu konkurētspējas, dinamiskas stratēģiskās attīstības un virzības uz izcilību veicināšanā. Augstskolu likumā ir noteikts, ka augstskolu padomes ir koleģiāla valsts augstskolas augstākā lēmēj institūcija, kas ir atbildīga par valsts augstskolas ilgtspējīgu attīstību, stratēģisko un finanšu uzraudzību, kā arī nodrošina valsts augstskolas darbību atbilstoši tās attīstības stratēģijā noteiktajiem mērķiem.

KM pārraudzībā esošās augstskolas studiju procesa ietvaros īsteno gan zinātnisko darbību, gan māksliniecisko jaunradi, sasniedzot ievērojamus rezultātus gan Latvijā, gan starptautiskā mērogā. Mākslu un kultūras universitātes piedalās starptautiskos projektos, t.sk. Latvijas un starptautiskās pētniecības programmās, sadarbības tīklos un programmās, veicinot studiju internacionalizāciju. Piemēram, viens no lielākajiem projektiem – LMA dalība Eiropas universitāšu alianšu projektā.²⁹ Savukārt LKA bija nozīmīga dalība Eiropas Savienības pētniecības un inovāciju programmas „Apvārsnis 2020” finansētā projektā CoHERE, un „Apvārsnis Eiropa” projektos „IN SITU”, „Tracks4Crafts”, „IMPETUS”.³⁰ No 2024. novembra LKA pārstāv Latviju Eiropas universitāšu alianšē ACE2-EU („Applied, Connected, Entrepreneurial and Engaged – European University”)³¹, kas tiek īstenota iniciatīvas „Eiropas universitātes” ietvaros.

Augstākās izglītības politikas līmenī ir uzsākta virzība uz augstskolu institucionālo finansēšanas modeli, kas paredz radīt tādu finansēšanas sistēmu, kas nodrošina vairākus mērķus, tostarp efektīvāku finansējuma izlietojumu, lielāku autonomiju augstskolām, īstenojot savus stratēģiskos virzienus. 2024.

²⁸Skatīt: <https://www.km.gov.lv/lv/jaunums/konkursu-kartiba-km-atlasijusi-parstavjus-darbam-makslu-un-kulturas-universitasu-padomes>

²⁹ LMA ar starptautiskajiem partneriem - Romas Mākslas akadēmiju, Ungārijas Mākslas akadēmiju un Drēzdenes Mākslas akadēmiju - kopš 2019. gada īstenoja Latvijas un starptautiskajā mērogā nozīmīgu Eiropas universitāšu alianšu projektu “Alliance for Common Fine Arts Curriculum (EU4ART)”, ko atbalsta Eiropas Komisija. Skatīt: <https://eu4art.eu/#/>

³⁰ Skatīt: <https://www.lka.edu.lv/lv/petnieciba/petijumu-projekti/>

³¹ Skatīt: <https://ace-eu.ipsantarem.pt/>

gadā tika uzsākts darbs pie mākslu un kultūras universitāšu dalības nodrošināšanas IZM izstrādātā institucionālās finansēšanas modeļa izmēģinājumprojektā. 2024. gadā ir izveidota Mākslu un kultūras universitāšu sadarbības padome, kura ir skatījusi jautājumus par dalību institucionālās finansēšanas modeļa izmēģinājumprojektā un par studiju vides drošību.

Būtisks darbības virziens augstākās izglītības sektorā – investīciju augstskolu infrastruktūras attīstībā planošana un iesakto projektu turpināšana. Lai veicinātu doktorantūras un starptautisko studiju programmu attīstību, rastu inovāciju projektu mājvietu, kurā notiek augstvērtīgs mākslas un dizaina studiju process, nodrošinot saikni ar biznesu un tehnoloģijām, MK 2021. gada 14. decembra sēdē nolēma piešķirt finansējumu, lai LMA turpmākai attīstībai no Latvijas Universitātes iegādātos ēku Rīgā, Kronvalda bulvārī 4. Nozīmīgi ieguldījumi ir saistīti arī ar LKA starpdisciplināra izglītības, kultūras un radošo industriju atbalsta centra projektu Tabakas fabrikas kvartālā (Rīgā, Miera ielā), ēku Kronvalda bulvārī (LMA), RDMV un LMA vajadzībām programmām atbilstošām prototipēšanas darbnīcām Rīgā, A. Briāna ielā. 2024. gada 29. novembrī, Rīgā, A. Briāna ielā tika atklāts „Riga Makerspace” – moderna prototipēšanas darbnīca, kas kļūs par nozīmīgu centru izglītībai Latvijas radošajām industrijām un uzņēmējdarbībai. 2024. gada 16. decembrī durvis jaunā veidolā vēra Tabakas fabrikas kvartāls, kurā mājvietu radusi LKA Filmu skola, LKA Kultūras un mākslu institūts, maģistranti un LKA Tālākizglītības centrs. Projekta ietvaros vēl viena Rīgas centra degradētā teritorija ieguvusi jaunu veidolu, elpu un telpu visdažādākajām mākslas izpausmes formām, kā arī sniedz arvien lielākas profesionālās izaugsmes iespējas LKA studējošiem un pētniekiem.

Jaunizveidotā infrastruktūra ir būtiska kā sadarbības platforma starpdisciplināritātes attīstībai mācību un studiju procesa ietvaros Latvijas radošo industriju konkurētspējas stiprināšanai. Arī jaunajā plānošanas periodā ir svarīgi turpināt investēt mākslu un kultūras universitāšu (LMA, JVLMA, LKA) kapacitātes stiprināšanai, t.sk. infrastruktūrā, aprīkojumā, digitalizācijā.

Mākslu un kultūras universitātēs ir plānots pilnveidot un aktualizēt studiju programmas, nodrošinot to starptautisku konkurētspēju, pēctecību, kā arī atbilstību kultūras un radošā sektora darba tirgus prasībām, turpinot attīstīt pedagogijas studiju programmas, pilnveidojot doktorantūras studiju programmas mākslās, veidojot kopīgo doktorantūras skolu. 2024. gadā noslēdzās ar jauno doktorantūras modeli saistīto grozījumu Augstskolu likumā un Zinātniskās darbības likumā izskatīšana, kuri tostarp paredz sagatavot atbilstošus MK noteikumus par zinātnes doktora, kā arī profesionālā doktora studijām mākslās.

Saskaņā ar Augstskolu likuma 3.² panta otro daļu mākslu un kultūras universitātes darbība saistīta ar pētniecībā balstītu studiju attīstību, tādēļ nozīmīgs darbības virziens – prognozējama akadēmiska karjera, iespēja piesaistīt izcilus zinātniekus augstskolas profesoru lokam, kā arī tēnūras sistēmas nodrošināšana mākslu un kultūras universitātēs.

Kopumā mākslu un kultūras universitātes sniedz ievērojamu pienesumu kultūrizglītības nozarei un pētniecībai, īpaši, humanitāro zinātņu, kā arī starpdisciplināro jomu attīstībā, tādēļ nozīmīgs ir atbalsts doktorantūras un pēcdoktorantūras nodrošināšanai, kas veicina izcilību un inovācijas. Saskaņā ar

Izglītības un zinātnes ministrijas izstrādātajos politikas plānošanas dokumentos minēto humanitārās zinātnes tiek definētas arī kā joma ar horizontālu ietekmi RIS3 specializācijas jomu īstenošanā.³²

2023. gadā ir uzsākta valsts pētījumu programma kultūrā „Latvijas kultūra – resurss valsts attīstībai” 2023.–2026. gadam³³, attīstot jaunu zināšanu bāzi par Latvijas kultūras un radošo nozaru aktuālajām attīstības tendencēm, vēsturiskajiem procesiem, kā arī to sociālās un ekonomiskās ietekmes (īpaši iedzīvotāju dzīves kvalitāte un labbūtība, veselība, izglītība un sociālā iekļaušanās, vide, klimats, inovācijas) novērtējumu. Programmas īstenošanā cieši sadarbojas visas trīs mākslu un kultūras universitātes – LKA, LMA un JVLMA, kā arī LNB.

Nozīmīgi ir arī īstermiņa un ilgtermiņa risinājumi mūzikas pedagogu vakanču mazināšanā, sadarbojoties ar visām valsts augstskolām, kuras īsteno pedagogijas studiju programmas šajā jomā, nodrošinot informācijas apmaiņu par uzņemšanas noteikumiem, sagatavošanās kursiem, ieviešot mehānismus, kas veicinātu vēlmi studēt un strādāt skolā, kā arī nodrošinot mūzikas skolotāja profesijas popularizēšanas pasākumus.

Mākslu un kultūras universitātēs tiek turpināti ar pārvaldības izmaiņu ieviešanu saistīti pasākumi. Viens no tiem saistīts ar Latvijas Kultūras koledžas iekšējo konsolidāciju Latvijas Kultūras akadēmijā, stiprinot studiju infrastruktūru un nodrošinot studiju programmu pēctecību, kā arī attīstot profesionālās pilnveides un tālākizglītības programmu piedāvājumu atbilstoši nozares darba tirgus pieprasījumam.

Kultūras un radošo nozaru procesu kvalitātes nodrošināšanai būtiska loma ir tajās nodarbināto mūžizglītības iespējām, proti, iespējām nepārtraukti profesionāli pilnveidoties un uzlabot savas prasmes un zināšanas, tostarp digitālās prasmes, līderības prasmes un prasmes darbā ar dažādām mērķauditorijām. Tādēļ nozīmīgas ir profesionālās pilnveides, kvalifikācijas iegūšanas un tālākizglītības iespējas kultūras un radošajās nozarēs nodarbinātajiem un izglītības pakalpojuma piedāvājuma attīstīšana. Piedāvājumu veido un īsteno LNKC, LNB, KM augstskolās, koledžā un profesionālās vidējās izglītības iestādēs (MIKC). Nepieciešams attīstīt tālākizglītības, profesionālās kvalifikācijas ieguves, profesionālās pilnveides un pārkvalifikācijas iespēju plašāku pieejamību, sadarbojoties augstskolām, MIKC, kultūras organizācijām un NVO sektoram. Viens no uzdevumiem ir nodrošināt profesionālās pilnveides un tālākizglītības iespējas kultūras nozarē strādājošajiem, tostarp muzeju, bibliotēku un arhīvu speciālistiem, kultūras centru darbiniekiem, amatiermākslas kolektīvu vadītājiem, pašnodarbinātajiem un citiem radošo nozaru pārstāvjiem, īpašu uzmanību pievēršot digitālo prasmju uzlabošanai.

Svarīgs virziens pieaugušo izglītībā – nodrošināt profesionālās pilnveides un tālākizglītības iespējas pedagogiem un izglītības iestāžu vadītājiem. Ir svarīgi veicināt kultūrizglītības pedagogu profesijas tālāku attīstību un izaugsmi, nodrošinot profesionālu un kvalitatīvu atbalstu pedagogiem un izglītības iestāžu vadības komandām. Tālākas attīstības un izaugsmes mērķis ir nodrošināt

³² Skatīt: <https://www.izm.gov.lv/lv/media/5809/download?attachment>

³³ Skatīt: <https://likumi.lv/ta/id/339912-par-valsts-petijumu-programmu-latvijas-kultura-resurss-valsts-attistibai-20232026-gadam>

profesionālu un kvalitatīvu atbalstu pedagogiem izglītības iestādēs. Tāpat pedagogiem ir nozīmīga dažādu prasmju attīstība (tajā skaitā digitālās, svešvalodu prasmes u.c.). Viens no virzieniem – pilnveidot mūzikas jomas profesionālās vidējās izglītības programmu saturu, tajā ietverot zināšanas par pedagogijas pamatiem, un veicināt profesionālajās vidējās mūzikas izglītības programmu audzēkņu pedagoģisko kompetenci. Tādējādi paplašinot profesionālās ievirzes izglītības pedagogu kapacitāti, īpaši mūzikas jomā, iespējams risināt jautājumu par pedagoģiskā personāla ataudzi. Nākotnē ir jāparedz paplašinātas iespējas iegūt profesionālo kvalifikāciju (t.sk. pārkvalificēties), tostarp nodrošināt kultūras un radošo nozaru speciālistu iespējas iegūt un attīstīt pedagoģiskās kompetences, tādējādi plašāk iesaistot nozares speciālistus kultūrizglītības aktivitātēs.

Nozares darba tirgus specifika un pieprasījums

Kultūras un mākslas izglītības lomu un pieprasījumu nosaka ne tikai darba tirgus vajadzības, horizontālā ietekme uz specifiskajām RIS3 prioritātēm, ietekme uz valsts pārvaldi un uzņēmējiem. Arvien vairāk tiek uzsvērtā kultūras un mākslas izglītības loma sabiedrības intelektuālajā attīstībā, nacionālās identitātes un piederības izjūtas veidošanā, kā arī citos mūsdienu sabiedrībai nozīmīgos aspektos. Tādēļ, vērtējot nozares darba tirgus pieprasījumu, jāņem vērā, ka kultūrizglītības sistēma sekmē bērnu un jauniešu zināšanu papildināšanu mākslas un kultūras jomās, veicina radošo domāšanu un personības daudzpusīgu attīstību, zināšanu sabiedrības un kritiskās domāšanas veidošanos, kultūras kapitāla attīstību. Būtiska kultūrizglītības funkcija ir Dziesmu un deju svētku procesa pēctecības un nepārtrauktības nodrošināšana. Jāatzīmē, ka iegūtā kvalitatīvā izglītība un universālās kompetences dod iespēju sekmīgi turpināt izglītību ne tikai kultūras nozarē un radošo industriju jomās, bet arī citās saistītajās nozarēs un tautsaimniecības sektoros.

Darbspēka sagatavošanas plānošanu tematiskajā izglītības jomā „Mākslas” nevajadzētu balstīt tikai šaurā darba tirgus pieprasījumā. Tas tika secināts pētījumā „ES fondu ieguldījumu ietekmes efektivitātes izvērtējums kultūrizglītības sektorā Kultūras ministrijas un Izglītības un zinātnes ministrijas finansētajās profesionālās vidējās izglītības iestādēs un Kultūras ministrijas finansētajās augstākās izglītības iestādēs”,³⁴ jo darba tirgu raksturo daudzveidīgās kultūras nozares un apakšnozares, kā arī mainīgais radošo industriju sektors.

EM sagatavotās darba tirgus prognozes, pētījumus, aptauju datus, darba tirgus prognožu platformas ir iespējams izmantot izglītojamo skaita plānošanai. Vērtējot darba tirgus pieprasījumu un piedāvājumu, tostarp veidojot valsts pasūtījumu (izglītojamo uzņemšanas skaita profesionālās vidējās izglītības iestādēs un budžeta vietu skaita augstskolās plānošana un noteikšana), ir nozīmīgi apkopot pētījumu secinājumus, tostarp regulāras darba devēju aptaujas par kultūras un radošo industriju nozares darba tirgu. Pēc LNKC pasūtījuma 2023. gadā veiktais pētījums „Absolventu ar profesionālo vidējo izglītību kultūras un radošo industriju nozarē situācija darba tirgū”³⁵, ko veica

³⁴Skatīt: <https://www.km.gov.lv/lv/media/6284/download>

³⁵ Skatīt: <https://www.lnkc.gov.lv/lv/media/25104/download?attachment>

LKA Kultūras un mākslu institūts, iezīmē kultūras un radošā sektora darba tirgus specifiku.

Gan LKA, gan ārvalstu pētnieku iepriekš veiktie pētījumi parāda to, ka kultūras un radošajam sektoram raksturīga virkne īpatnību nodarbinātības veidos – multi-nodarbinātība, augsts pašnodarbinātības īpatsvars, karjeras attīstība no projekta uz projektu. Iesaisti darba tirgū nereti diktē iekšējā, radošā motivācija, nevis ārējā, kas balstīta ienākumu gūšanā. Datu interpretēšanā par darba tirgus procesiem var tikai daļēji izmantot loģiku, kas piemīt citām tautsaimniecības nozarēm. Vienlaikus, kvantitatīvu datu ieguvī par norisēm kultūras un radošajā sektorā ietekmē Eiropas Kopienas saimniecisko darbību statistiskās klasifikācijas NACE 2.red. izmantošana. Attiecībā uz kultūras un radošajām industrijām šī klasifikācija nedod iespēju skatīt pilnīgu nodarbinātības ainu, līdz ar to veidojas sistemātiski šaurāks jomas skatījums.³⁶

Darba tirgus statistiskie apkopojumi un to izvērtējumi ir nepilnīgi, jo ir jāņem vērā, ka nodarbinātības modeļi ir ļoti dažādi, radošās nozares ir ļoti sazarotas, daudzveidīgas un starpdisciplināri saistītas ar citām nozarēm. Tādēļ arī kultūras un mākslas jomā nodarbināto profesionāļu statistiskā uzskaitē šobrīd ir nepilnīga, un tā tikai daļēji izmantojama darbaspēka pieprasījuma prognozēšanai. Lai nākotnē darbaspēka prognozes varētu balstīt precīzos (nodarbinātību mākslas jomās) atspoguļojošos datus, jārisina nozaru uzskaites problemātika un jāmeklē iespējas atbilstoši iegūt un uzkrāt datus, izmantojot gan kvantitatīvos, gan kvalitatīvos datus.³⁷

Paslaik īstenoto pētījumu – EM darba tirgus vidējā un ilgtermiņa prognožu un IZM Profesionālās izglītības absolventu monitoringa – izmantošana, plānojot izglītības piedāvājumu kultūras jomā un radošajās industrijās, var nebūt pietiekama divu savstarpēji saistītu iemeslu dēļ. EM darba tirgus vidējā un ilgtermiņa prognožu pētījumā izmantotās vienotās metodikas dēļ (t.sk. NACE klasifikācijas trūkumu dēļ) kultūras un radošo industriju jomas datu interpretācijā var veidoties sistemātiskas nobīdes, jo šai nodarbinātības jomai raksturīgas vairākas iezīmes, kas nepiemīt citiem sektoriem. Līdz ar to šīs prognozes var izmantot tikai daļēji.³⁸

Paslaik priekšlikumu valsts pasūtījuma noteikšanai izstrādā, ņemot vērā līdzšinējos pētījumos, kas tostarp ietver darba devēju aptaujas, sniegtos ieteikumus par kultūras nozares un radošo industriju darba tirgus specifiku un pieprasījumu. Valsts pasūtījuma izstrādē tiek izmantotas EM³⁹ un Labklājības ministrijas Nodarbinātības valsts aģentūras⁴⁰ izveidotās darba tirgus prognožu platformas. 2020. gada SIA „CSE COE” pētījumā „ES fondu ieguldījumu ietekmes efektivitātes izvērtējums kultūrizglītības sektorā Kultūras ministrijas un Izglītības un zinātnes ministrijas finansētajās profesionālās vidējās izglītības iestādēs un Kultūras ministrijas finansētajās augstākās izglītības iestādēs”⁴¹ tika

³⁶ Skatīt: <https://www.lnkc.gov.lv/lv/media/25104/download?attachment>

³⁷ turpat

³⁸ turpat

³⁹ Skatīt: <https://prognozes.em.gov.lv/lv>

⁴⁰ Skatīt: <https://prognozes.nva.gov.lv/lv>

⁴¹ SIA „CSE COE” pētījums “ES fondu ieguldījumu ietekmes efektivitātes izvērtējums kultūrizglītības sektorā Kultūras ministrijas un Izglītības un zinātnes ministrijas finansētajās profesionālās vidējās izglītības iestādēs un Kultūras ministrijas finansētajās augstākās izglītības iestādēs”, 2020
Skatīt: <https://www.km.gov.lv/lv/media/6284/download?attachment>

ietverti arī secinājumi par nozares darba tirgus attīstību. Savukārt KM Valsts pētījumu programmas „Kultūra – resurss valsts attīstībā” 2020.–2022.gadam ietvaros tika veikts pētījums „Mūzikas nozares ekonomiskās ietekmes novērtējums”, kas tostarp raksturoja šīs kultūras nozares nodarbinātības specifiku.⁴²

Jāuzsver, ka darba tirgus prognozes un atbilstošās rekomendācijas par uzņemamo skaitu ir mainīgas, tādēļ tās iespējams izmantot kā ieteikumus, vienlaikus regulāri monitorējot kultūras un radošo industriju darba tirgus pieprasījumu gan ar kvantitatīvām, gan kvalitatīvām izpētes metodēm.

EM pārstāvji KIP sēdēs ir prezentējuši darbaspēka pieprasījuma un pietiekamības prognozes attiecībā uz profesionālo vidējo izglītību un augstāko izglītību nākamajiem diviem gadiem. 2024.gadā EM ir sagatavojusi prognozi nākamajiem diviem gadiem, kas dod iespēju izvērtēt prognozi par programmu grupām (6. attēls), kas ir apkopots dokumentā „Informatīvais ziņojums par darba tirgus vidējā un ilgtermiņa prognozēm”.⁴³

Darba tirgus pieprasījuma prognozes KIP ietvaros tiek izvērtētas katru gadu, plānojot izglītojamo uzņemšanu.

6. attēls

Ekonomikas ministrijas darbaspēka pieprasījuma un pietiekamības prognozes (2024. gads)

Izglītības programmu grupa	Vidējā izglītība		Augstākā izglītība	
	Darbaspēka pieprasījuma izmaiņas (2030. gads pret 2023. gadu*)	Darbaspēka pietiekamība (vidēji periodā 2024.–2030.g.)	Darbaspēka pieprasījuma izmaiņas (2030. gads pret 2024. gadu*)	Darbaspēka pietiekamība (vidēji periodā 2024.–2030.g.)
Vizuāli plastiskā māksla	Prognozēts samazinājums	Prognozēts neliels pārpalikums	Prognozēts pieaugums	Prognozēts neliels pārpalikums
Mūzika un skatuves māksla	Prognozēts samazinājums	Prognozēts neliels pārpalikums	Prognozēts pieaugums	Prognozēts līdzsvars
Audiovizuālā māksla un mediju māksla**	Prognozēts pieaugums	Prognozēts līdzsvars	Prognozēts pieaugums	Prognozēts neliels iztrūkums
Dizains	Prognozēts pieaugums	Prognozēts būtisks pārpalikums	Prognozēts pieaugums	Prognozēts neliels pārpalikums
Amatniecība, lietišķā māksla	Prognozēts pieaugums	Prognozēts līdzsvars	Saglabājas nemanīgs	Prognozēts neliels iztrūkums

*Bāzes līmenis=2023.g. uzņemto skaits

** Prognoze attiecas summāri uz izglītības programmu grupām "Audiovizuālā māksla un mediju māksla" un "Audio, video un foto pakalpojumi"
Avots: EM

Minētā 2023. gada pētījuma „Absolventu ar profesionālo vidējo izglītību kultūras un radošo industriju nozarē situācija darba tirgū” mērķis bija apzināt un noteikt darba tirgu, kuram pēc profesionālās vidējās izglītības iegūšanas tiek sagatavoti kultūras un radošo industriju izglītības speciālisti. Iegūtie dati raksturo darbaspēka (kultūras, mākslu un radošo industriju specialitātēs)

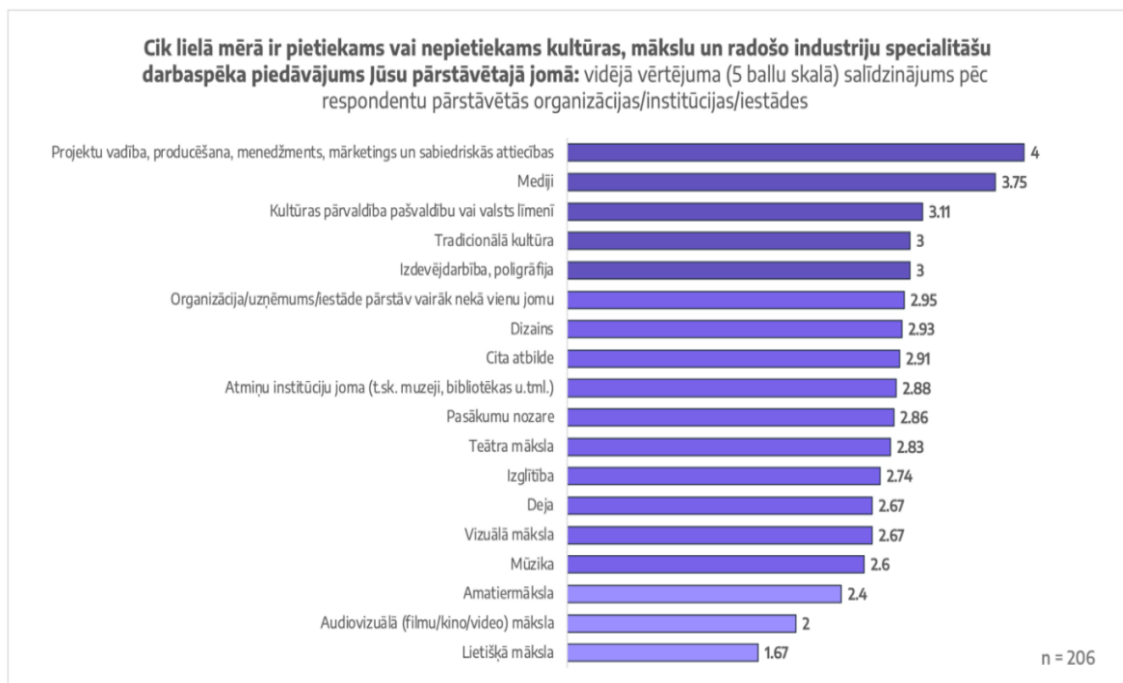
⁴² Mūzikas nozares ekonomiskās ietekmes novērtējums. 2022. I.Judrupa, I.Zemīte, Skatīt: https://drive.google.com/file/d/1acYzkoSoiMd6e8NNV3lzApph98_JXERV/view

⁴³ Skatīt: [Darba tirgus ziņojums | Ekonomikas ministrija](#)

pietiekamību/nepietiekamību konkrētās kultūras un radošo industriju nozarēs (7.attēls), un tie liecina, ka pieprasījuma vidējais vērtējums 5 ballu skalā dažādās nozarēs būtiski atšķiras, kas ir arī jāņem vērā, plānojot audzēkņu uzņemšanu vai budžeta vietu skaitu.

7. attēls

Darbspēka (kultūras, mākslu un radošo industriju specialitātēs) pietiekamība/nepietiekamība konkrētās kultūras un radošo industriju nozarēs (2023. gads)

Pētījuma autori secinājuši, ka kopējā darba tirgus tendence – aizvien mazāk aktuāls kļūst konkrētu profesiju pieprasījums, bet palielinās darba tirgū nepieciešamo prasmju vajadzība, kas turklāt var strauji mainīties tehnoloģiju attīstības un mākslas patērētāju uzvedības izmaiņu ietekmē. Šobrīd darba tirgū ir nepieciešami plaša profila speciālisti, kuriem piemīt gan radošums, gan digitālās un tehnoloģiskās prasmes.

Ņemot vērā pieprasījuma kāpumu pēc tehnoloģiskajām prasmēm un darba tirgus straujām izmaiņām, kam nepieciešams pielāgoties, finansiāli jāstiprina profesionālās vidējās izglītības un augstākās izglītības iestāžu kapacitāte, nodrošinot darba tirgus vajadzībām atbilstošu profesionālās pilnveides piedāvājumu. Pēdējo gadu tendence – tā izveidē un attīstībā arvien aktīvāk piedalās KM dibinātās augstskolas, LNB, LNKC un MIKC.⁴⁴

Lai stiprinātu ar mākslu saistītas uzņēmējdarbības attīstību, un radošās uzņēmējdarbības ziņā pietuvotos ES līmenim, jāveicina mākslas profesionāļu uzņēmējdarbības un pašmārketinga prasmes, spējas patstāvīgi mācīties, lai pārkvalificētos vai pielāgotos darba tirgus izmaiņām.

Darba tirgus prognozēšanā ir jāņem vērā mūsdienu tehnoloģiskās attīstības tendences un aktualitātes sabiedrībā. Mākslas un kultūras digitalizācija, tās radīšanas un pārdošanas procesa digitalizācija palielina

⁴⁴ Skatīt: <https://www.lnkc.gov.lv/lv/media/25104/download?attachment>

pieprasījumu pēc māksliniekiem ar digitālajām un tehnoloģiskajām prasmēm. Arī Covid-19 pandēmija palielinājusi pieprasījumu pēc māksliniekiem, kuri spēj radīt, apstrādāt un piedāvāt kultūras produktus patēriņam tiešsaistē. Mākslas profesijās kopumā palielinās pieprasījums pēc tehnoloģiskās un digitālās komponentes. Fragmentētais darba tirgus mākslās un orientācija uz prasmēm neļauj pārliecinoši norādīt uz daudzveidīgām profesiju grupām, kurās būtu jāpalielina darbaspēka sagatavošana, tomēr ir vairākas ar dizainu un tehnoloģijām saistītas profesijas, pēc kurām ir augošs pieprasījums – grafiskie dizaineri, mājaslapu dizaineri, multimediju dizaineri, datorgrafiki. Arī audiovizuālās un mediju mākslas nozarēs identificētas attīstības perspektīvas un/vai speciālistu trūkums saistībā ar audio tehnoloģijām gan filmu un TV nozarē, gan pasākumu apkalpošanā – tai skaitā montāžas režisori un citi filmu pēcapstrādes tehniskie speciālisti, skaņu režisori. Šie fakti norāda uz to, ka jāstiprina iezīmēto studiju programmu kapacitāte un jāpalielina studējošo skaits programmās, kas nodrošina šādu izglītību.

Savukārt minētajā 2023. gada pētījumā ir dati, kas liecina, ka visvairāk darba devēju norāda uz šādu speciālistu nepietiekamību (uzskaitījums veidots dilstošā secībā, sākot ar profesionālajām kvalifikācijām, uz kuru trūkumu norāda lielākais respondentu/darba devēju skaits): skaņu operatori, video operatori, restaurācijas tehniķi/restauratora asistenti, taustiņinstrumentu spēles mūziķi, jo īpaši pianisti/koncertmeistari un akordeonisti/ansambļa vadītāji, kormeistari (dirigents vai baznīcas mūzikas dzīves organizators), mūziķi sitaminstrumentālisti, vides dizaina speciālisti (t.sk. labiekārtojuma un objektu) dizainera asistenti, pūšaminstrumentu spēles mūziķi, jo īpaši fagotisti/ansambļa vadītāji, tubisti/ansambļa vadītāji un trompetisti/ansambļa vadītāji, deju kolektīva repetitori, fotogrāfi, foto dizaina speciālisti, neakadēmiskās mūzikas – popa, roka, džeza, tradicionālās u.c. žanru pārstāvji, jo īpaši ar profesionālo kvalifikāciju: mūziķis/mūzikas tehnoloģiju speciālists ar specializāciju – skaņu operators vai gaismotājs; mūsdienu ritmiskās mūzikas izpildītājs, ansambļa vadītājs/džeza mūziķis; mūziķis basģitārists/kontrabasists, ansambļa vadītājs; mūsdienu ritmiskās mūzikas izpildītājs, ansambļa vadītājs/džeza mūziķis. Pieprasījuma pieaugums prognozēts skaņu operatora, vizuālās mākslas speciālista/ ilustratora, fotogrāfa/ foto dizaina speciālista, video operatora, vizuālās reklāmas dizaina speciālista, grafikas dizainera asistenta un citu profesionālo kvalifikāciju speciālistiem. Uz pieprasījuma pieaugumu vairāk norāda darba devēji no privātā sektora – gan komercsektora, gan NVO sektora (biedrību un nodibinājumu pārstāvji), savukārt, uz pieprasījuma nemainību vairāk norāda publiskā sektora (valsts un pašvaldību) darba devēji. Tas liecina par darba vietu augstāku dinamiku un atsevišķās specialitātēs augšupejošu pieprasījuma līkni kultūras un radošo nozaru privātā sektora segmentā.

Jāņem vērā arī mākslas jomu pedagogu vidējā vecuma paaugstināšanās un pedagogu trūkums visos izglītības līmeņos, kas rada nepieciešamību pievērst uzmanību pedagoģisko prasmju integrēšanai studiju programmās, kā arī palielināt budžeta segto studiju vietu skaitu pedagoģijas studiju programmās.

Nākotnes nodarbinātības jautājumi ir saistīti arī ar Cilvēkkapitāla attīstības stratēģiju, kas ir izstrādes stadijā EM un kas balstīta uz Nacionālās industriālās

politikas pamatnostādņēs un Nacionālās attīstības plānā identificētajiem izaicinājumiem cilvēkkapitāla attīstībā, lai nodrošinātu Latvijas tautsaimniecības pāreju uz augstāku produktivitāti un augstāku pievienoto vērtību. Tās ietvaros plānotas darbības ir vērstas uz izmaiņām esošajā pieaugušo izglītības sistēmā, kā arī iezīmē jaunas sistēmas izveidi, kas nodrošinās:

- nozaru darba tirgus prognozes, ikgadējos datos balstītu nozaru vajadzību pasūtījumu;
- cilvēkkapitāla prasmju attīstības pasūtījumu un rezultātu uzraudzību;
- nozaru vajadzību pasūtījuma nodrošināšanu izglītības sistēmā mērķa grupām (prasmju pārvaldības risinājumu attīstība, izglītības satura un programmu kvalitātes kontrole);
- mācību dalībnieku informēšanu, piesaisti un apkalpošanu;
- darba tirgū neiesaistīto cilvēkresursu piesaisti un atbalstu;
- mācību dalībnieku nodarbinātības monitoringu un analīzi.

Tas ietver arī datus balstītu nozaru vajadzību pasūtījumu, kā arī pašnodarbinātu personu iesaisti, kas ir nozīmīgi kultūras nozarei un radošo industriju sektoram. Nozīmīgi, ka iepriekšējā plānošanas periodā Darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” 8.4.1. specifiskā atbalsta mērķa „Pilnveidot nodarbināto personu profesionālo kompetenci” ietvaros, pamatojoties uz datus balstīta nozaru vajadzību pasūtījuma, bija iespēja apgūt profesionālās tālākizglītības un profesionālās pilnveides programmas kultūras un mākslas nozarē, kā arī dizaina un radošo industriju sektorā.

2. Kultūrizglītības nozares pārvaldība

Pārvaldība

Izpildvaras līmenī par izglītības sistēmu Latvijā kopumā atbild IZM, kas izstrādā vienotu valsts politiku izglītībā. KM ir vadošā valsts pārvaldes iestāde kultūras nozarē, kas ietver arī kultūras un radošo industriju izglītības apakšnozari. Savukārt LNKC ir kultūras un radošās industrijas izglītības politikas īstenotājs profesionālās un ievirzes izglītības līmeņos, sekmējot kultūras un radošo industriju izglītības attīstību.

Lai pilnveidotu nozares politikas plānošanu, īstenošanu un uzraudzību, 2024.gadā tika izvērtēta esošā kultūrizglītības pārvaldība un uzsākta tās pilnveidošana, kas tiks turpināta. Kultūrizglītības pārvaldības pilnveides mērķis ir nozares vajadzībām un darba tirgus prasībām atbilstoša kultūrizglītības pārvaldības efektivizācija, nodrošinot stratēģiskās plānošanas, vadības politikas un īstenošana sinerģiju, kultūrizglītības pēctecību visos trīs līmeņos (profesionālā ievirze, profesionālā vidējā izglītība un augstākā izglītība), cilvēkresursu kapacitātes stiprināšanu, kā arī starpresoru sadarbību.

Kultūrizglītības padome

2015. gadā tika izveidota KIP⁴⁵, kuras darbību koordinē LNKČ. Kopš 2022. gada KIP turpina darbu jaunā sastāvā⁴⁶ kā kultūras nozares un radošo industriju nozares ekspertu padome (NEP), kas ietver darba devēju, darba ņēmēju, valsts un pašvaldību deleģētus pārstāvjus. Tajā, saskaņā ar 2022. gada 1. aprīļa grozījumiem Profesionālās izglītības likumā, ir iekļauti KM nozaru padomju un profesionālo organizāciju darba devēju pārstāvji.

KIP darbības mērķi (saskaņā ar KM 2022. gada 20. jūnija nolikumu Nr.2.5-4-15⁴⁷ „Kultūrizglītības padomes nolikums”) ir:

- 1) sekmēt un attīstīt valsts institūciju, izglītības un kultūras organizāciju un kultūras nozares profesionāļu koordinētu sadarbību kultūras nozares stratēģiskos jautājumos, veicinot kultūrizglītības – profesionālās izglītības, tai skaitā profesionālās ievirzes izglītības un augstākās izglītības kvalitātes paaugstināšanu un izglītības pēctecību, kā arī vispārējās izglītības kultūras nozares satura īstenošanu un pilnveidi;
- 2) sekmēt kultūras nozares profesionālās izglītības atbilstību darba tirgus prasībām, tās efektivitātes un kvalitātes paaugstināšanu, veicinot valsts un pašvaldību, profesionālās izglītības iestāžu, kultūras nozares darba devēju un to apvienību, arodbiedrību un to apvienību, un speciālistu sadarbību cilvēkresursu attīstības jautājumos⁴⁸.

KIP ir platforma, kur dažādu izglītības iestāžu dibinātāji (tostarp KM, IZM, pašvaldības u.c.) un darba tirgus pārstāvji, darba devēji un darba ņēmēji var nodrošināt koordinētu sadarbību stratēģiskos, tai skaitā cilvēkresursu attīstības, jautājumos.

Profesionālās izglītības stiprināšana

NAP2027 prioritātē „Zināšanas un prasmes personības un valsts izaugsmei” ir uzsvēta profesionālās izglītības attīstības nozīme un svarīgākie virzieni sistēmas pilnveidē. Rīcības virziena „Kvalitatīva, pieejama, iekļaujoša izglītība” mērķis ir izglītības kvalitāte uzņēmējdarbībā un dzīvē izmantojamo zināšanu un prasmju ieguvei ikvienam valsts iedzīvotājam. Sadaļas „Izglītība ekonomikas izaugsmei” 160. punktā ir uzsvērts: „Nepieciešams stiprināt profesionālās izglītības prestižu, profesionālās izglītības iestādes kā izcilības un inovācijas centrus, elastīgu mācību piedāvājumu, tai skaitā modulārās pieejas īstenošanu, sadarbību ar darba devējiem (darba vidē balstītas mācības, nozaru ekspertu padomes), kā arī pieaugušo izglītības pieejamību, īpaši attiecībā uz mazkvalificētu darbaspēku.”

Nepieciešamā kultūrizglītības sistēmas pilnveide ir pamatota vairākos pētījumos, tostarp jau minētajos – „Pētījums par kultūrizglītības īstenošanas pēctecību profesionālās ievirzes, profesionālās vidējās izglītības, augstākās

⁴⁵ Skatīt: <https://www.km.gov.lv/lv/padome-kulturizglitiba>

⁴⁶ Apstiprināts Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējās sadarbības apakšpadomes (PINTSA) sēdē 10.08.2022. uz jauna nolikuma pamata (apstiprināts PINTSA 08.06.2022. sēdē) kā kultūras un radošo industriju sektora nozaru ekspertu padome

⁴⁷ Skatīt: <https://www.lnkc.gov.lv/lv/media/20516/download?attachment>

⁴⁸ Atbilstoši Profesionālās izglītības likuma 12.pantā un Ministru kabineta 2016. gada 15. jūlija noteikumos Nr. 485 „Nozaru ekspertu padomju izveidošanas, darbības un darbības koordinācijas kārtība” noteiktajam regulējumam

izglītības programmās un sagatavoto speciālistu skaita atbilstību kultūras nozares un radošo industriju darba tirgus prasībām" un „Kultūrizglītība Latvijā: pieejamība, pieprasījums, kvalitāte”.

Plānošanas dokumentos un pētījumos, kā arī Valsts kontroles atbilstības/lietderības revīzijas Nr.2.4.1-6/2019 „Profesionālās vidējās izglītības sistēmas attīstība Latvijā”⁴⁹ secinājumos ir uzsvērts, ka KM kultūrizglītības sistēmas pilnveidošanā nozīmīga loma ir kultūrizglītības piedāvājuma saiknes stiprināšanai ar darba tirgus un nozares vajadzībām, darba tirgus monitoringam, kā arī pēctecības veicināšanai ar nākamām izglītības posmiem. Sistēmas pilnveides procesā ir šādi galvenie virzieni, kuru īstenošana ir jau uzsākta:

- 1) aktualizēta mākslu jomas nozares kvalifikāciju struktūra un nozares kvalifikāciju karte;
- 2) izstrādātas vai aktualizētas profesionālās kvalifikācijas prasības atbilstoši laikmeta, kultūras un radošā sektora darba tirgus pieprasījumam;
- 3) turpināma profesionālās vidējās kultūrizglītības iestāžu tīkla attīstība, pārskatot profesionālās vidējās izglītības iestāžu sniegumu atbilstoši mākslu izglītības kompetences centru darbības mērķiem;
- 4) īstenoti kultūrizglītības iestāžu mācību vides un infrastruktūras modernizācijas projekti, t.sk. mācību līdzekļu, materiāltehniskas bāzes atjaunināšana.

3. SVID analīze

Stiprās puses

- Latvijā tiek nodrošinātas kvalitatīvas kultūrizglītības apguves iespējas profesionālās ievirzes, profesionālās vidējās un augstākās izglītības līmenī, kā arī ir attīstītas pieaugušo mūžizglītības iespējas.
- Kultūrizglītības ietvaros tiek sagatavoti augsta līmeņa speciālisti kultūras un radošajam sektoram.
- Mākslu un kultūras universitāšu akadēmiskā personāla augsta pētnieciskā kapacitāte ļauj īstenot kultūras sektoram un datos balstītai kultūrpolitikai nepieciešamos fundamentālos un lietišķos pētījumus, iesaistīties starptautiskos konsorcijs, kultūrizglītības tīklojumos un sadarbības programmās.
- LSS nodrošina regulāru kultūras pieejamību ap 230 000 skolēnu, kas klātienē apgūst pamata un vidējās vispārējās un profesionālās izglītības programmas, kā arī sekmē nodarbinātību un jaunu kultūras norišu radīšanu.
- Kultūrizglītības iestāžu izglītojamajiem ir iespēja apgūt izvēlēto jomu mūzikā, dejā, mākslā vai dizainā kopš bērnības un sistemātiski, mērķtiecīgi un pēctecīgi pilnveidot zināšanas un prasmes.
- Pieejams plašs un tradīcijām bagāts profesionālās kultūrizglītības programmu piedāvājums.
- Kultūrizglītības iestāžu tīkls vienmērīgi aptver visu valsti.

⁴⁹ Skatīt: <https://www.lrv.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/noslektas-revizijas/profesionala-videja-izglitiba-vai-kluvusi-pievilcigaka-un-sagatavo-valsti-pieprasitus-specialistus>

- Profesionāli izglītoti un pieredzējuši pedagogi, kuri, īpaši profesionālās vidējās un augstākās izglītības līmenī, bieži vien ir aktīvi savas jomas praktiķi, veido saikni starp izglītības dažādiem līmeņiem un konkrēto mākslas jomu.
- Profesionālās vidējās kultūrizglītības un augstākās izglītības programmas, īpaši mūzikas jomā, nodrošina individuālu pieeju un augstu izglītības kvalitāti.
- Valsts pārbaudījumu rezultāti mūzikas un mākslas vidusskolās ir starp augstākajiem vidēji valstī un kopumā pārsniedz vidējos rādītājus starp profesionālās vidējās izglītības iestādēm.
- Kultūrizglītības iestāžu audzēkņi un absolventi ar panākumiem piedalās starptautiskos mūzikas, mākslas, dizaina un dejas pasākumos un sekmē Latvijas atpazīstamību.
- Kultūrizglītības iestādes nodrošina augstas kvalitātes muzikālo, māksliniecisko devumu vietēja mēroga, novadu, nacionāla un starptautiska līmeņa pasākumiem.
- Kultūrizglītības programmu izglītojamie un pedagogi – Dziesmu un deju svētku tradīcijas mākslinieciskās kvalitātes garantē.
- Labi un stabili uzņemšanas rādītāji profesionālās vidējās izglītības iestādēs, palielinās uzņemšanas konkurss mākslu izglītības kompetences centros.
- Salīdzinot ar citu dibinātāju profesionālās vidējās izglītības iestāžu absolventiem, KM padotībā esošo profesionālās vidējās izglītības iestāžu absolventi uzrāda augstu dalības rādītāju nākamajā izglītības pakāpē, tai skaitā prestižās ārvalstu augstskolās.
- KM padotībā esošās izglītības iestādes nodrošina kvalitatīvas tālākizglītības un profesionālās pilnveides programmas kultūras nozarē strādājošajiem, tostarp muzeju darbiniekiem, kultūrizglītības iestāžu vadītājiem, pedagogiem, nemateriālā kultūras mantojuma nozarē strādājošajiem, kultūras centru darbiniekiem, māksliniecisko kolektīvu vadītājiem un citiem speciālistiem.
- Profesionālās vidējās izglītības iestādes ir izstrādājušas un un ar KM saskaņojušas attīstības stratēģijas. Mākslu un kultūras universitātes ir izstrādājušas un saskaņojušas attīstības stratēģijas.
- Mākslu un kultūras universitātes un LNB kopīgi īsteno valsts pētījumu programmu, kas starpdisciplinārā skatījumā analizē Latvijas kultūru, kā resursu valsts attīstībai.
- Notiek attīstība infrastruktūras izveidē, tostarp, lai turpinātu attīstīt Starpdisciplinārās izglītības, kultūras un radošo industriju atbalsta centru „Tabakas Fabrika” (Miera iela) un prototipēšanas darbnīcu „Rīga Makerspace” (A.Briāna iela).

Vājās puses

- Nepietiekams finansējums pedagogu darba samaksai, t.sk. slodžu līdzsvarošanai.
- Nepietiekama informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (turpmāk – IKT), kā arī inovatīvu pieeju integrācija kultūrizglītības procesā.

- Nepietiekama mācību un studiju vides (tai skaitā dienesta viesnīcu piedāvājuma), kā arī infrastruktūras attīstība un modernizācija.
- Nepietiekama bibliotēku/informācijas resursu pieejamība, ierobežotas datubāžu abonēšanas iespējas.
- Nepietiekošs augstākās izglītības un zinātnes bāzes finansējums, papildu finansējums augstskolu studiju bāzes izdevumiem pilnā apmērā netiek nodrošināts.
- Augstākajā izglītībā infrastruktūras un materiāli tehniskā bāze joprojām modernizēta nepietiekamā apjomā.
- Vāja klimatneitrālu un energoefektīvu risinājumu ieviešana mācību un studiju vidē.
- Nepietiekama darba vidē balstītu mācību attīstība.
- Nepietiekams ieguldījums studējošo karjeras attīstībā.
- Nepietiekama studiju internacionalizācija.
- Nevienmērīga doktora grādu ieguvušo skaita dinamika.
- Pedagogu trūkums mūzikas jomā, īpaši vispārējā izglītībā, kas cieši saistīts ar skolēnu un jauniešu iesaistes leņķus Dziesmu un deju svētku kustībā.

Iespējas

- Profesionālās ievirzes valsts standarta īstenošanas pozitīvā ietekme uz kultūrizglītības procesa pēctecību, struktūru, izglītības procesa organizēšanu.
- Kultūrizglītības saiknes ar kultūras nozari, radošajām industrijām un darba tirgu stiprināšana un darba devēju lielāka iesaiste profesionālās vidējās izglītības procesos (izglītības satura veidošanā, karjeras pasākumos u.c.). Izglītības satura sasaiste ar nozares darba tirgu.
- Digitālo prasmju un IKT attīstība un plašāka izmantošana kultūrizglītībā.
- Inovatīvu un mūsdienīgu pieeju izmantošana metodiskajā darbā.
- Starptautiskās sadarbības turpmāka attīstība kultūrizglītībā profesionālās vidējās izglītības līmenī (pedagogu un izglītojamo apmaiņa, semināru, konferenču, konkursu un citu pasākumu organizēšana, dažādu projektu īstenošana).
- Studiju internacionalizācijas un starptautiskās sadarbības attīstība.
- ES finansējuma piesaiste kultūrizglītības iestāžu infrastruktūras attīstībai, veicinot kultūrizglītības konkurētspēju.
- Atbalsts pedagogiem, semināru un kursu organizēšanai, zināšanu un pieredzes apmaiņai, kompetenču pilnveidei, kas palielina pedagogu profesijas prestižu.
- „Zaļā kursa” īstenošana kultūrizglītības iestādēs.
- Augstskolu padomju pienesums efektīvākai augstākās izglītības institūciju pārvaldībai un konkurētspējai.
- Augstākās izglītības institūciju akadēmiskā personāla stiprināšana stratēģiskās specializācijas jomās, t.sk. profesūras tenūras attīstība.
- Augstskolu resursu koplietošanas un sadarbības stiprināšana, veicinot studiju piedāvājuma konkurētspēju.
- Pētniecības un doktorantūras studiju programmu attīstīšana.
- Mūžizglītības piedāvājuma attīstība augstskolās.

- Sadarbības platformu izveide starpdisciplināritātes attīstībai mācību un studiju procesa ietvaros Latvijas radošo industriju konkurētspējas stiprināšanai (Starpdisciplinārās izglītības, kultūras un radošo industriju atbalsta centrs „Tabakas Fabrika”(Miera iela), prototipēšanas darbnīca „Riga Makerspace” (A.Briāna iela)).

Draudi

- Finansējuma trūkums rada speciālistu nepietiekamības draudus noteiktās kultūras un radošā sektora jomās, tostarp vispārējās izglītības mūzikas un mākslas pedagogu skaita samazināšanos.
- Pedagogu novecošanās, tajā skaitā profesionālās ievirzes un profesionālās vidējās izglītības iestādēs, pedagogu pārslodze, nosacīti zems pedagogu profesijas prestižs.
- Relatīvi zemais atalgojums kultūras nozarē un kultūrizglītībā apdraud talantu ataudzi un nozares sekmīgu attīstību.
- Nepietiekama sabiedrības izpratne par profesionālās ievirzes izglītības mērķiem un uzdevumiem valsts attīstībā.
- Valsts (demogrāfiskās situācijas pasliktināšanās, iedzīvotāju migrācija, administratīvi teritoriālā reforma) un globāla mēroga (finanšu krīzes, ģeopolitiskā nestabilitāte, pandēmijas u.c.) krīžu negatīvā ietekme.

Stratēģija nosaka četrus rīcības virzienus, kas ir saistīti ar kultūrpolitikas četrām prioritātēm:

- **1.rīcības virziens – Kultūrizglītība, kultūras kapitāls un pieejamība**
(1. kultūrpolitikas prioritāte – sabiedrībai pieejams kultūras piedāvājums, 2. kultūrpolitikas prioritāte – kultūras mantojuma ilgtspējīga saglabāšana un izmantošana);
- **2.rīcības virziens – Izcilība, mākslinieciskā jaunrade un pētniecība**
(4. kultūrpolitikas prioritāte – talantu ataudze un kultūras darbinieku profesionālā izaugsme);
- **3.rīcības virziens – Tālākizglītība un profesionālā pilnveide**
(4. kultūrpolitikas prioritāte – talantu ataudze un kultūras darbinieku profesionālā izaugsme);
- **4.rīcības virziens – Kultūrizglītība un nozares darba tirgus**
(3. kultūrpolitikas prioritāte – kultūras un radošo nozaru ilgtspējīga attīstība, 1. kultūrpolitikas prioritāte – sabiedrībai pieejams kultūras piedāvājums, 2. kultūrpolitikas prioritāte – kultūras mantojuma ilgtspējīga saglabāšana un izmantošana).

Katrā no četriem rīcības virzieniem Stratēģija nosaka darbības mērķus, uzdevumus, pasākumus, izpildes termiņu, atbildīgo institūciju, citas iesaistītās institūcijas.

IV. Rīcības virzieni mērķu sasniegšanai

1. Kultūrizglītība, kultūras kapitāls un pieejamība

Nr. p.k.	Uzdevumi	Pasākumi	Izpildes termiņš	Atbildīgā institūcija	Iesaistītās institūcijas
1.1.	Īstenot programmu „Latvijas skolas soma”.	1. Nodrošināt kultūrizglītības programmas „Latvijas skolas soma” ilgtspējīgu īstenošanu, kas sniedz iespēju skolēniem valsts apmaksātu iespēju regulāri iepazīt Latvijas kultūras vērtības un laikmetīgās izpausmes, tā attīstot kultūras izpratnes un izpausmes kompetenci, mazinot sociālo nevienlīdzību	2025–2027	LNKC	IZM, vispārējās izglītības iestādes, profesionālās vidējās izglītības iestādes
		2. Īstenot Valsts kultūrkapitāla fonda mērķprogrammu programmas „Latvijas skolas soma” satura piedāvājuma dažādošanai un pieejamībai bērniem un jauniešiem visā Latvijas teritorijā.	2025–2027	VKKF	LNKC
1.2.	Īstenot lasīšanas veicināšanas programmas „Grāmatu starts”, „Bērnu un jauniešu žūrija” un „Skaļās lasīšanas sacensības”.	Nodrošināt lasīšanas veicināšanas programmu „Grāmatu starts”, „Bērnu un jauniešu žūrija” un „Skaļās lasīšanas sacensības” īstenošanu.	2025–2027	LNB	
1.3.	Pilnveidot mācību saturu un mācību metodes, apzinot nozares vajadzības un veicinot nacionālo kultūras vērtību un savas identitātes apzināšanos.	1. Aktualizēt mācību saturu un mācību metodes, sadarbojoties ar nozaru profesionālajām asociācijām un iestāžu vadītājiem, panākot to sasaisti ar nozares attīstības un kultūrpolitikā noteiktajām vajadzībām, kā arī kultūras mantojuma saglabāšanas aktivitātēm.	2025–2027	KM, LNKC	IZM, KM padotības iestādes, profesionālās nozaru asociācijas
		2. Atbalstīt kultūras institūcijas (muzeji,	2025–2027	KM	KM padotības

		bibliotēkas, teātri, koncertorganizācijas u.c.) kultūrizglītības pakalpojuma veidošanā.			iestādes un kapitāl-sabiedrības
1.4.	Popularizēt un iedzīvināt formālajā un neformālajā izglītībā Latvijas kultūras kanonu, tostarp attīstīt tā digitālo versiju, iesaistot daudzveidīgas mērķauditorijas.	Nodrošināt Latvijas kultūras kanona attīstību, tostarp regulāri atjaunojot Latvijas kultūras kanona tīmekļvietni (www.kulturaskanons.lv), digitalizēt Latvijas kultūras kanona vērtības, nodrošinot to uzturēšanu, attīstību un popularizēšanu ar Latvijas kultūras kanonu saistītos pasākumos, tai skaitā iesaistot daudzveidīgas mērķauditorijas, kā arī katru gadu īstenot kultūras kanona konkursu jauniešiem.	2025–2027	LNB, LKA, KM	LNKC, IZM (VISC), UNESCO LNK
1.5.	Īstenot pasākumus drošas izglītības nodrošināšanā visos izglītības līmeņos.	Profesionālās vidējās izglītības iestādēs īstenot pasākumus drošas mācību vides nodrošināšanai, t.sk. pilnveidot izglītības iestāžu iekšējos normatīvos aktus un rīcības plānu. Augstskolās īstenot pasākumus drošas studiju vides nodrošināšanai t.sk. uzlabot ziņošanas mehānismu; pilnveidot augstskolu ētikas kodeksus; studentiem un docētājiem nodrošināt psiholoģisko, juridisko un informatīvo atbalstu, kā arī apmācības, piesaistot papildu finansējumu no valsts budžeta līdzekļiem.	2025–2027	LNKC, KM, profesionālās vidējās izglītības iestādes, mākslu un kultūras universitātes	IZM
1.6.	Īstenot ar iekļaujošu izglītību saistītus pasākumus.	Sniegt atbalstu pedagogiem iekļaujošās izglītības mācību metožu apguvē	2025–2027	KM, LNKC, profesionālās vidējās izglītības	IZM

		un izglītības iestāžu vadītājiem par iekļaujošas izglītības jautājumiem.		iestādes, profesionālās ievirzes izglītības iestādes	
1.7.	Īstenot ar vides pieejamību izglītības iestādēm saistītus pasākumus.	Sniegt atbalstu izglītības iestāžu vadītājiem par skolu izglītības iestādes vides piemērotību pieejamības nodrošināšanai.	2025–2027	KM, LNKC, profesionālās vidējās izglītības iestādes, profesionālās ievirzes izglītības iestādes	

2. Izcilība, mākslinieciskā jaunrade un pētniecība

Nr. p.k.	Uzdevumi	Pasākumi	Izpildes termiņš	Atbildīgā institūcija	Iesaistītās institūcijas
2.1.	Īstenot profesionālās ievirzes kultūrizglītības satura pilnveidi, stiprināt izglītības kvalitāti, veicinot pēctecību starp profesionālās ievirzes un profesionālās vidējās izglītības programmām, kā arī celt profesionālās ievirzes izglītības prestižu.	1. Pilnveidot kultūrizglītības piedāvājumu profesionālās ievirzes izglītības līmenī.	2025–2027	LNKC	KM, kultūrizglītības iestādes un profesionālās nozares asociācijas
		2. Regulāri organizēt valsts mēroga pasākumus, t.sk. valsts konkursus profesionālās ievirzes programmu īstenotājiem, kas vērsti uz izglītības iestāžu darba kvalitātes pārbaudi, izcilību izvērtēšanu un izglītības kvalitātes pārraudzību un analīzi.	2025–2027	LNKC	Izglītības iestādes, profesionālās nozares asociācijas
		3. Katru gadu apbalvot audzēkņus un pedagogus par nozīmīgiem bērnu un jauniešu sasniegumiem starptautiskajos konkursos, izstādēs un skatēs mākslu nozarēs.	2025–2027	KM, LNKC, profesionālās ievirzes izglītības iestādes	
		4. Aktualizēt profesionālās ievirzes izglītības programmu saturu, nodrošinot pēctecību nākamajā izglītības pakāpē.	2025–2027	LNKC	Profesionālās ievirzes izglītības iestādes un KM vidusskolas

		5. Nodrošināt mūsdienu (t.sk. digitālu) mācību materiālu veidošanu.	2025–2027	LNKC	Profesionālās ievirzes izglītības iestādes, KM vidusskolas
		6. Organizēt metodisko darbu reģionālā līmenī, organizēt pasākumus profesionālās ievirzes izglītības iestādēm.	2025–2027	LNKC, profesionālās vidējās izglītības iestādes	
2.2.	Aktualizēt profesionālās vidējās izglītības programmu piedāvājumu un saturu, stiprinot un izvērtējot izglītības kvalitāti, kā arī veicinot profesionālās vidējās izglītības prestižu, tai skaitā regulāri organizējot valsts mēroga pasākumus, valsts konkursu profesionālās vidējās izglītības programmu īstenotājiem, meistarklašu norisi, dalību kultūrvides attīstībā, kā arī nodrošinot kvalitātes izvērtēšanas pasākumus.	1. Aktualizēt esošo mācību programmu piedāvājumu un saturu, veikt jaunu specializāciju, mācību programmu piedāvājuma nepieciešamības izpēti un plānošanu un atbilstošu izglītības programmu izstrādi, t.sk. veicināt starpnozaru izglītības programmu attīstību.	2025–2027	LNKC, profesionālās vidējās izglītības iestādes	
		2. Regulāri organizēt valsts mēroga pasākumus, t.sk. valsts konkursus profesionālās vidējās izglītības programmu īstenotājiem, kas vērsti uz izglītības iestāžu darba kvalitātes pārbaudi, izcilību izvērtēšanu un izglītības kvalitātes pārraudzību un analīzi.	2025–2027	LNKC, profesionālās vidējās izglītības iestādes	
		3. Katru gadu apbalvot audzēkņus un pedagogus par nozīmīgiem jauniešu sasniegumiem starptautiskajos konkursos, izstādēs un skatēs mākslu nozarēs.	2025–2027	KM, LNKC, profesionālās vidējās izglītības iestādes	
		4. Izvērtēt kultūrizglītības programmu īstenošanas kvalitāti.	2025–2027	LNKC, profesionālās vidējās izglītības iestādes	
		5. Nodrošināt metodiskā darba īstenošanu profesionālajās vidējās	2025–2027	LNKC, profesionālās vidējās	

		izglītības iestādēs, atbilstoši izglītības iestādei noteiktajai metodiskā darba virsvadībai un līdzatbildības jomai.		izglītības iestādes	
		6. Nodrošināt mūsdienīgu (t.sk. digitālu) mācību materiālu veidošanu.	2025–2027	LNKC	profesionālās vidējās izglītības iestādes
2.3.	Īstenot profesionālās kultūrizglītības iestāžu mācību vides un infrastruktūras modernizācijas projektus, turpināt mācību programmu modernizāciju un investīcijas talantu attīstībā, mācību līdzekļu, materiāltehniskās bāzes, t.sk. mācību līdzekļu, atjaunināšanu un citus pasākumus.	1. Uzlabot profesionālās vidējās izglītības iestāžu mācību vidi.	2027	KM, IZM,	LNKC pašvaldības
		2. Turpināt mācību programmu modernizāciju un investīcijas talantu attīstībā, t.sk. mācību līdzekļu bāzes atjaunināšanā.	2025–2027	KM	LNKC
		3. Ieguldīt ES fondu investīcijas KM profesionālo vidējo izglītības iestāžu dienesta viesnīcās.	2025–2027	KM, IZM	
		4. Pilnveidot E-resursus un paplašināt to izmantošanu, veicinot mūsdienīgu (t.sk. digitālu) mācību materiālu veidošanu mācību procesa attīstībai.	2025–2027	KM, LNKC, profesionālās vidējās izglītības iestādes	
		5. Veicināt digitālo un informācijas tehnoloģiju prasmju uzlabošanu.	2025–2027	KM, LNKC, profesionālās vidējās izglītības iestādes	
2.4.	Pabeigt izglītības iestāžu tīkla reformu.	Pabeigt profesionālās vidējās izglītības iestāžu tīkla reformu, izvērtējot profesionālās vidējās kultūrizglītības iestāžu tīkla attīstību atbilstoši mākslu izglītības kompetences centru darbības mērķiem,	2025–2027	KM, RMDV un JIRMV (vēlāk – Latgales Mūzikas un mākslas vidusskola); SBDMV, AKCMV, JMV, JMRMV	
2.5.	Stiprināt mākslu un kultūras universitāšu kapacitāti, attīstot to studiju vidi, infrastruktūru un	Veikt investīcijas augstskolu un koledžas (LMA, JVLMA, LKA un LKK) kapacitātes stiprināšanai	2025–2027	KM, IZM, mākslu un kultūras universitātes	VNĪ

	modernizējot aprīkojumu.	(infrastruktūrā, aprīkojumā, digitalizācijā), tostarp Tabakas Fabrikas projekta Miera ielā īstenošanā (LKA), Kronvalda bulvārī (LMA), A. Briāna ielā (LMA) u.c. infrastruktūrā, t.sk. modernizēt aprīkojumu, nodrošināt bibliotēku resursu (datubāžu iepirkumi, resursu pārvaldība, koplietošana, administrēšana) centralizāciju.			
2.6.	Īstenot augstākās izglītības digitalizācijas pasākumus un izveidot, izveidojot e-pārvaldības platformu, nodrošinot integrāciju ar esošajām platformām un IT sistēmām.	Nodrošināt e-pārvaldības platformu (t.sk. finanšu un resursu vadības sistēma, projektu vadības rīki, elektronisko dokumentu vadības sistēma, studiju darba un resursu plānošanas sistēma, e-studiju vides un elektronisko mācību materiālu u.c.) attīstību. Sekmēt augstāko kultūrizglītības iestāžu bibliotēkas, fonotēkas un videotēkas vides un pakalpojumu modernizēšanu, papildinot fondus, digitalizējot kopkatalogu un atjauninot informācijas komunikāciju tehnoloģijas.	2025–2027	JVLMA, LKA, LMA	
2.7.	Mākslu un kultūras universitātēm iesaistīties augstskolu institucionālās finansēšanas modeļī	Izvirzot sasniedzamos rādītājus un uzdevumus, mākslu un kultūras universitātēm iesaistīties augstskolu institucionālās finansēšanas modeļī.	2025–2027	JVLMA, LKA, LMA	IZM, KM
2.8.	Īstenot mākslu un kultūras universitāšu sadarbību kopīgu, konkurētspējīgu, starpdisciplināru	Īstenot uz ārvalstu studentu mērķauditoriju orientētu studiju programmu piedāvājuma izveidi,	2025–2027	JVLMA, LKA, LMA	

	izglītības piedāvājumu, tostarp attīstīt studiju internacionalizāciju un uz ārvalstu studentu mērķauditoriju orientētu studiju programmu piedāvājuma izveidi.	veicinot mākslu un kultūras universitāšu sadarbību.			
2.9.	Mākslu un kultūras universitātēs izveidot un aktualizēt studiju programmas, nodrošināt speciālistu sagatavošanu atbilstoši kultūras nozares un izglītības nozares aktuālajam pieprasījumam, kā arī kultūrizglītības pedagogu sagatavošanu atbilstoši kultūras nozares vajadzībām, tostarp Dziesmu un deju svētku procesa nepārtrauktības nodrošināšanai.	Izveidot un aktualizēt mākslu un kultūras universitāšu studiju programmas, veicināt modulāro programmu attīstību, pedagoģijas studiju programmu pilnveidi.	2025–2027	JVLMA, LKA, LMA	IZM, KM
2.10.	Nodrošināt akadēmiskās doktorantūras un profesionālās doktorantūras mākslās tālāku attīstību, tostarp īstenojot kopīgas LKA, LMA, JVLMA doktorantūras studiju programmas, nodrošinot doktorantūrā studējošo skaita un absolventu skaita pieaugumu, kā arī resursu koplietošanu, balstoties uz jauno doktorantūras attīstības modeli.	1) Pilnveidot doktorantūras programmas, attīstīt mākslu un kultūras universitāšu kopīgo doktorantūras skolu, uzsākt doktorantūras attīstību. 2) Sagatavot priekšlikumus Ministru kabineta noteikumiem par doktorantūras īstenošanu.	2025–2027	1) JVLMA, LKA, LMA 2) KM, JVLMA, LKA, LMA, IZM	KM, IZM
2.11.	Īstenot mākslinieciskās jaunrades un	Nostiprināt mākslinieciskās jaunrades un zinātniskās	2025–2027	JVLMA, LKA, LMA	KM, IZM

	zinātnes projektus, piedalīties nacionālā un starptautiskā mērogā programmās studiju procesa ietvaros, veicinot starptautisku izcilību kultūras un mākslas, radošo industriju, kultūras mantojuma nozares studijās, pētniecībā un radoši mākslinieciskajā darbībā.	darbības komponenti studiju procesā, iesaistoties pētniecības un radoši mākslinieciskos projektos. Sekmēt pētniecību, māksliniecisko jaunradi (mākslinieciskās jaunrades projektu, zinātniskās publikācijas, eksperimentālu ekspozīciju, produktu, izstāžu veidošanu, zinātnisko un radošo eksperimentu veikšanu un inovāciju ieviešanu) un produktu ar augstu pievienoto vērtību radīšanu, veicināt zināšanu un inovāciju, tai skaitā netehnoloģisko inovāciju pārnesi tautsaimniecībā.			
2.12.	Atbalstīt pētniecības darba attīstību humanitārajās zinātnēs, kā arī starpdisciplinārās jomās.	Sadarbībā ar IZM izvērtēt un sagatavot grozījumus Zinātniskās darbības likumā par Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) u.c. atmiņas institūciju iespējām pretendēt uz zinātnes bāzes finansējumu.	2025–2027	KM, IZM LNB	
2.13.	Turpināt valsts pētījumu programmas „Latvijas kultūra – resurss valsts attīstībai” īstenošanu, veicinot sadarbību starp augstskolām un kultūras institūcijām.	Attīstīt cilvēkkapitālu un zināšanu bāzi humanitārajās zinātnēs, mākslas zinātnēs un sociālajās zinātnēs par procesiem Latvijas mākslinieciskās jaunrades, kultūras un mākslas, kultūras mantojuma jomā, radošajās industrijās, to sociālo un ekonomisko ietekmi un ilgtspēju, tostarp veicinot pētījumu rezultātu integrāciju rīcībpolitikā.	2025–2027	augstskolas, zinātniskās institūcijas, KM, IZM (LZP)	
2.14.	Nodrošināt sistemātisku Latvijas kultūras procesu	Veikt kultūras patēriņa pētniecību un citus pētījumus starptautiskos	2025–2027	KM, mākslu un kultūras	

	pētniecību, t.sk. kultūras patēriņa pētniecību, līdzdalību Eiropas Parlamenta, ES un UNESCO organizētajos kultūras daudzveidības monitoringos un pētniecības projektos un aktualizēt to rezultātus.	kultūras daudzveidības monitoringos un pētniecības projektos, t.sk. starpdisciplinārās jomās.		universitātes, zinātniskās institūcijas	
2.15.	Mākslu un kultūras universitātēs stiprināt konkurētspēju, veicināt iesaisti uz attīstību vērsto ES fondu un citos, t.sk. starptautiskos projektos un programmās.	Veicināt KM augstskolu iesaisti uz attīstību vērsto ES fondu projektos, tostarp, lai attīstītu studiju programmas stratēģiskās specializācijas jomās, nodrošinātu labāku pārvaldību, augstskolu studiju un zinātniskās darbības attīstības stratēģijas, augstskolas programmu attīstības plāna un cilvēkresursu attīstības plāna īstenošanu.	2025–2027	JVLMA, LKA, LMA, KM	
2.16.	Nodrošināt atbalstu izcilajiem studentiem un studiju procesā sekmēt dažāda veida mobilitātes iespējas, kā arī mācībspēku dalību apmaiņas programmās.	Nodrošināt atbalstu studiju procesā un sekmēt dažāda veida mobilitātes iespējas, dalību pieredzes apmaiņas vizītēs, studiju apmaiņas, Eiropas mobilitātes programmu iespējas.	2025–2027	JVLMA, LKA, LMA	
2.17.	Nodrošināt dalību izglītības finansēšanas modeļa izstrādē un ieviešanā.	Piedalīties IZM sagatavotajā pedagogu darba samaksas modeļa pilnveidē un ieviešanā, kā arī augstākās izglītības finansēšanas modeļa izstrādē un ieviešanā.	2025–2027	KM, LNK, mākslu un kultūras universitātes	IZM

3. Tālākizglītība un profesionālā pilnveide

Nr. p.k.	Uzdevumi	Pasākumi	Izpildes termiņš	Atbildīgā institūcija	Iesaistītās institūcijas
----------	----------	----------	------------------	-----------------------	--------------------------

3.1.	Nodrošināt profesionālās pilnveides un tālākizglītības iespējas pedagogiem, īpašu uzmanību pievēršot digitālo prasmju uzlabošanai.	1. Īstenot profesionālās kompetences pilnveides programmas profesionālās ievirzes un profesionālās vidējās kultūrizglītības pedagogiem, paaugstinot pedagogu kompetenci, pilnveidojot prasmes, īpaši pievēršot uzmanību digitālo prasmju uzlabošanai.	2025–2027	LNKC, KM vidusskolas, MIKC, mākslu un kultūras universitātes	KM, VISC, IKVD
		2. Turpināt nodrošināt iespējas kultūrizglītības iestāžu vadītāju profesionālo kompetenču pilnveidei, īstenojot tālākizglītības un profesionālās pilnveides pasākumus (kursi, semināri, informatīvi pasākumi u.c.).	2025–2027	LNKC	
		3. Nodrošināt ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanu, iespējas iegūt kvalifikāciju/ papildu kvalifikāciju.	2025–2027	KM vidusskolas, MIKC	IKVD, VIIA, LNKC
		4. Nodrošināt profesionālās kultūrizglītības pedagogu profesionālās kompetences programmu un studiju kursu īstenošanu ar iespēju iegūt papildu specialitāti vai iegūt pedagoģisko izglītību atbilstoši prasībām, ko nosaka normatīvais regulējums par skolotāju izglītību.	2025–2027	JVLMA	KM, LNKC
3.2.	Nodrošināt profesionālās pilnveides un tālākizglītības iespējas kultūras nozarē strādājošajiem,	1. Veicināt mūžizglītības attīstību un izglītības piedāvājuma izstrādi, nodrošinot piedāvājumu kultūras nozarē strādājošajiem, tostarp	2025–2027	LNB, KM, LNA, KISC, LNKC, mākslu un kultūras universitātes	

	identificējot aktuālās mācību vajadzības, tostarp līderu attīstības veicināšanu kultūras un radošajās nozarēs.	muzeju, bibliotēku un arhīvu speciālistiem, kultūras centru darbiniekiem, amatiermākslas kolektīvu vadītājiem u.c., īpašu uzmanību pievēršot digitālo prasmju uzlabošanai.			
		2. Paplašināt iespējas iegūt profesionālo kvalifikāciju (t.sk. pārkvalificēties).	2025–2027	Mākslu un kultūras universitātes, KM profesionālās izglītības iestādes	
		3. Īstenot līderu attīstības programmu kultūras un radošajās nozarēs.	2025–2027	KM, LNKC	
3.3.	Jaunu digitālo materiālu izstrāde atbilstoši mācību saturam.	1. Izstrādāt un nodrošināt pieejamību digitāliem mācību materiāliem.	2025–2027	LNKC, mākslu un kultūras universitātes	KM
		2. Uzturēt metodisko un mācību materiālu vietni internetā.	2025–2027	LNKC	KM
3.4.	Aktualizēt mācību piedāvājumu, identificējot kultūras nozarē strādājošo izglītības vajadzības un nodarbināto tālākizglītības un profesionālās pilnveides virzienus.	Veikt pētījumus par kultūras nozarē strādājošo izglītības vajadzībām.	2025–2027	KM, LNKC	

4. Kultūrizglītība un nozares darba tirgus

Nr. p.k.	Uzdevumi	Pasākumi	Izpildes termiņš	Atbildīgā institūcija	Iesaistītās institūcijas
4.1.	Nodrošināt nozares darba tirgus prasībām atbilstošu profesionālās vidējās kultūrizglītības nacionālo pasūtījumu (valsts finansējamo skaits izglītojamo skaits tematiskajā jomā „Mākslas”), nostiprināt Kultūrizglītības padomes kā nozares	1. Plānot audzēkņu uzņemšanu un veidot valsts pasūtījumu kultūrizglītībā (valsts finansējamo izglītojamo skaits), t.sk. KM iekšējo noteikumu sagatavošana par audzēkņu skaita plānošanu un uzņemšanu KM profesionālās vidējās izglītības iestādēs	2025–2027	KM, LNKC	profesionālās izglītības iestādes

	ekspertu padomes (NEP) funkcijas.	2. Stiprināt Kultūrizglītības padomes kā NEP funkciju īstenošanu, lai veicinātu saikni ar nozares darba devējiem, citiem izglītības iestāžu dibinātājiem atbilstoši kultūras nozares un radošo industriju darba tirgus vajadzībām.	2025–2027	KM, LNKC, NEP	
		3. Koordinēt metodiskā darba veikšanu mākslas, mūzikas un dejas jomā, ievērojot darba tirgus prasības un nozares attīstības tendences.	2025–2027	LNKC	MIKC
4.2.	Veicināt karjeras izglītības, kā arī prakses norises sasaisti ar darba vidi, nozares profesionālajām organizācijām u.c.	Nodrošināt karjeras izglītības pasākumus profesionālās ievirzes, profesionālās vidējās un augstākās izglītības līmenī.	2025–2027	KM profesionālās izglītības iestādes, mākslu un kultūras universitātes	
4.3.	Nodrošināt izglītības programmu satura aktualizāciju, t.sk. jaunu, darba tirgum atbilstošu izglītības programmu piedāvājumu, izglītības programmu un profesionālās kvalifikācijas eksāmenu programmu saturu aktualizāciju atbilstoši jaunajiem izglītības un profesiju standartiem, kā arī modulāro programmu attīstību un īstenošanu, prakses norises sasaisti ar darba vidi.	1. Sadarbībā ar izglītības iestādēm, darba devējiem un VISC nodrošināt profesiju standartu un profesionālās kvalifikācijas prasību izstrādi (lietišķā māksla, mūzika un skatuves māksla u.c.) un aktualizāciju.	2025–2027	LNKC	KM, IZM, LDDK, VISC
		2. Aktualizēt profesionālās vidējās izglītības kvalifikācijas eksāmenu paraugprogrammās noteiktās pārbaudījumu prasības, kas ir salāgotas ar augstākās izglītības iestādes iestājek sāmenu prasībām un profesionālās kvalifikācijas prasībām attiecīgā mākslas, mūzikas vai dejas jomā atbilstoši nozaru vajadzībām.	2025–2027	LNKC	KM, augstākās izglītības iestādes, profesionālās asociācijas, NVO, uzņēmumi nozarē

		3. Aktualizēt mākslas nozares kvalifikāciju struktūru un Mākslas nozares struktūras dizaina un radošo industriju sektorā iekļauto profesiju karti.	2025–2027	LNKC sadarbībā ar VISC	KM, profesionālās asociācijas, NVO, uzņēmumi nozarē
		4. Regulāri aktualizēt esošo izglītības programmu saturu, turpināt modulāro programmu ieviešanu un aprobāciju.	2025–2027	KM vidusskolas, MIKC	
		5. Aktualizēt profesionālās kvalifikācijas eksāmenu programmu saturu.	2025–2027	LNKC	profesionālās vidusskolas, MIKC
		6. Nodrošināt prakses programmu aktualizāciju un norises sasaisti ar darba vidi, veidojot mūsdienīgu prakses modeli, izglītības iestāžu sadarbībā ar darba tirgu un iesaistītajām publiskās pārvaldes institūcijām.	2025–2027	KM vidusskolas, MIKC	
		7. Nodrošināt ikgadēju vienotās komisijas izveidi profesionālās kvalifikācijas eksāmeniem profesionālās vidējā mūzikas, mākslas un dizaina izglītības iestādēs, kvalitātes kritēriju izstrādi un mērķtiecīgu informācijas apkopošanu/analīzi izglītības iestāžu darbības izvērtēšanai.	2025–2027	LNKC	profesionālās asociācijas, NVO, uzņēmumi nozarē
		8. Darba vidē balstītu mācību īstenošanas principu ieviešana kultūrizglītības līmeņos, īpaši dizaina izglītībā.	2025–2027	KM vidusskolas, MIKC, LNKC	
4.4.	Pilnveidot izglītojamo praktiskās iemaņas sadarbībā ar Latvijas darba devējiem, nodrošinot mūsdienīgas prakses iespējas.	Veicināt efektīvu kultūrizglītības nozares sadarbību ar nozares darba devējiem un sabiedriskajām organizācijām prakses iespēju nodrošināšanā,	2025–2027	LNKC, KM	KM, profesionālās mākslas institūcijas un organizācijas, NVO,

		brīvprātīgā darba iespēju nodrošināšanā kultūras un izglītības pasākumos.			MIKC, mākslu un kultūras universitātes
4.5.	Nodrošināt izglītības procesu un praksi starptautiskās sadarbības, apmaiņas un stažēšanās pasākumu īstenošanas ietvaros.	Turpināt dalību starptautiskos sadarbības projektos, tīklos un aliansēs, nodrošināt dalību apmaiņas un stažēšanās pasākumos, tajā skaitā ERASMUS un Erasmus+ un Nordplus ietvaros u.c.	2025–2027	KM vidusskolas, mākslu un kultūras universitātes	KM, LNKC

V. Stratēģijas ieviešanas pārraudzība un rezultātu izvērtēšana

Kultūrizglītības stratēģijas 2025.–2027. gadam ieviešanas pārraudzība tiek organizēta kultūrpolitikas plānošanas dokumenta „Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2022.–2027. gadam „Kultūrvalsts”” ieviešanas un rezultātu izvērtēšanas kontekstā, kā arī ņemot vērā likumu par valsts budžetu kārtējam gadam un piešķirto valsts budžeta finansējumu.

Stratēģijas īstenošanā jāņem vērā attiecīgajā periodā pieejamie finanšu resursi. Stratēģijā paredzētie pasākumi tiks īstenoti apstiprinātā valsts budžeta ietvaros, ņemot vērā pieejamo valsts budžeta finansējumu, pašu ieņēmumus un citu pieejamo ārējo finansējumu, t.sk. ES fondu un citu finanšu instrumentu ietvaros pieejamo finansējumu.